

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VIII.

CELOVEC, PETEK 29. MAJ 1953

ŠTEV. 28 (579)

Upanja na državno pogodbo so se spet izjalovila

Kakor znano, je pred malone tremi tedni britanski delegat sveta namestnikov zunanjih ministrov za avstrijsko državno pogodbo sklical za minulo sredo sejo namestnikov zunanjih ministrov. Vsi zapadni predstavniki so tedaj takoj privolili, le Sovjetska zveza je zavlačevala svoj odgovor do zadnjega trenutka. Dala ga je šele dva dni preden bi morala biti seja in to proti vsem pričakovanjem, ki so slonela na upanju v iskrenost vseh sovjetskih zatrjevanj miroljubnosti v zadnjih tednih in mesecih, v obliki ponovne odklonitve.

V tozadavnem pismu, ki ga je sovjetski poslanik v Londonu, Malik, izročil generalnemu tajništvu namestnikov zunanjih ministrov, je rečeno, da bi bile nadaljnje seje tega foruma, kakor kažejo dosedanje izkušnje, brezplodne in da bi bilo bolj umestno reševati to vprašanje

v sedanji situaciji po diplomatski poti z izmenjavo obojestranskih gledišč.

Sovjetska odklonitev je v vsem zapadnem svetu izzvala presenečenje, ker je prej vladalo mnenje, da se bo njen zastopnik udeležil vsaj prve sklicane seje in na tej obrazložil sovjetsko stališče. Ponekod menijo, da Sovjetska zveza v danem trenutku sploh nima interesa podpisati avstrijske državne pogodbe, marveč želi rešitev tega problema v okviru večjega kompleksa svetovnih vprašanj. To bi pomenilo, da bi morda hotela s pristankom na avstrijsko pogodbo izsiliti koncesije od zapadnih sil na drugih področjih.

V Ameriki razlagajo sovjetsko odklonitev kot dokaz za pravilnost Eisenhowerjevih pomislekov glede konference s sovjetskimi pred-

stavniki preden le-ti z nekaterimi dejanji ne potrdijo iskrenost svoje miroljubne propagande.

Zapadni namestniki zunanjih ministrov so imeli v torek in sredo skupne seje, na katerih so izdelali odgovor na Malikovo pismo. V tem odgovoru pravijo med drugim, da je še možnost priti do sporazuma o Avstriji, če Sovjetska zveza svoje stališče še enkrat prouči ter da so pripravljeni sprejeti vsakršen pozitivni sovjetski predlog, ki bi se nanašal na avstrijski problem.

Avstrijski kominformovski tisk pa — kajpada — skuša prikazati svojim bralcem (biti morajo res zelo naivni, če mu še vedno nasledajol) ponovni sovjetski „njet“ kot nov korak Sovjetske zveze „za“ avstrijsko državno pogodbo.

Brez enakopravnosti koroških Slovencev si je težko misliti mirno sožitje obeh narodnosti na Koroškem in nadaljnje poglobljanje dobrih prijateljskih odnosov med sosednima državama Avstrijo in Jugoslavijo

Konferenca treh pred konferenco štirih

V četrtek minulega tedna so v prestolnicah vseh treh zapadnih vesil istočasno objavili, da so se vlade ZDA, Velike Britanije in Francije zedinile, da bo v drugi polovici meseca junija konferenca velikih treh, ameriškega predsednika Eisenhowerja, britanskega ministrskega predsednika Churchilla in francoskega ministrskega predsednika (kdo bo to, vsled vladne krize v Franciji še ni znano) na Bermudskih otokih sredi Atlantskega oceana.

Kakor nedavni predlog za konferenco velikih štirih, je tudi predlog za to konferenco Churchillov. Vest o sklicanju konference na Bermudskih otokih je svetovna javnost po večini ugodno sprejela, ker se od te konference vobče pričakuje, da bo na zapadu pripravila pot za poznejše plodne razgovore med zapadom in vzhodom. V političnih krogih vlada mnenje, da hoče Churchill prepričati Eisenhowerja, da se za začetek takih razgovorov ne sme Sovjetski zvezi postavljati nobenih predhodnih pogojev.

Moskovska „Pravda“ je zamišljen sestanek na Bermudskih otokih napadla kot podaljšanje stare neopravičljive politike in trdi, da bodo na njem potuhtali vrsto pogojev za pomiritev v svetu, ki jih SZ ne bo mogla sprejeti.

Na Bermudskem sestanku bodo verjetno razpravljali o vseh perečih vprašanjih svetovnega položaja in iskali skupno stališče zapadnega sveta do teh vprašanj, kajti v zadnjem času je prišlo zlasti med stališči ZDA in Velike Britanije do nekaterih pomembnejših nesoglasij. Morda bodo po zadnji sovjetski odklonitvi avstrijske državne pogodbe (o kateri poročamo na drugem mestu) pretresli tudi to vprašanje.

Skupna konferenca afriških osvobodilnih gibanj

Vseafriška konferenca protikolonialnih in osvobodilnih gibanj bo letos v Kairu ali kakem drugem egiptovskem mestu. Te konference naj bi se udeležili predstavniki vseh osvobodilnih gibanj v afriških kolonijah, všteti tudi delegate tuniškega, maroškega in alžirkega gibanja.

Indija in Pakistan iščeta sporazum

Predsednik pakistanske vlade Mohamed Ali je na neki tiskovni konferenci izjavil, da Pakistan podpira v okviru OZN načela kolektivne varnosti na Srednjem vzhodu. Dejal je, da je Pakistan življenjsko zainteresiran, da bi bili odpravljene vzroki mednarodnih spopadov na Srednjem vzhodu in da mora sleherna rešitev spora o Sueškem prekopu in iranskem petroleju upoštevati nacionalno suverenost prizadetih držav. Izjavil je, da je prva zadevna naloga pakistanske vlade poravnava sporov med Indijo in Pakistanom. O teh sporih bo Mohamed Ali razpravljala na bližnjem sestanku z indijskim prvakom Nehrujem.

preteklosti dogajalo. To zaupanje morajo naši vzhodni sosedi pridobiti z dejanji, s svojim ponašanjem do nas s tem, kakšno politiko bodo vodili v prihodnje do nas, s tem, kakšno nazoriranje bodo imeli o naših medsebojnih odnosih.

Da, želimo redne znosne odnose s Sovjetsko zvezo in s sosednimi državami in se ne bomo sramovali, da bi to povedali vsakemu v obraz. Smo neodvisna država in bomo z vsako državo na svetu, če je količkaj možno, ustvarjali enakopravno in znosne odnose. Znosni odnosi še niso globoko prijateljski odnosi. In zategadelj naj le pišejo in govore kar hočejo, mi hočemo in bomo delali na tem, da se izboljšajo odnosi, saj izboljšanje odnosov s sosednimi državami pomeni tukaj na vzhodu velik prispevek k okrepitevi miru v tem delu sveta, mi pa se tega ne sramujemo.“

Omenil je še razne poskuse in špekulacije v (Nadaljevanje na 2. strani)

Enakopravnost zahteva pravičnejšo rešitev

Novi šolski osnutek in naše načelno stališče, ki smo ga do tega osnutka zavzeli v zadnji številki, sta se te dni odrazila tudi v tisku v Sloveniji. „Slovenski poročevalec“ je v izvlečku objavil naš uvodnik, v „Ljudski pravici“ pa je v zvezi z novim šolskim osnutkom izšel daljši članek pod naslovom „Osnutek novega zakona o dvojezičnem šolstvu za koroške Slovence nesprejemljiv“.

Članek v „Ljudski pravici“ uvodoma ugotavlja, da je slovenski tisk ob priliki zadnjih volitev v Avstriji ponovno opozarjal na početje raznih šovinističnih elementov na Koroškem, ki so skušali izrabiti v volilne namene manjšinske pravice koroških Slovencev. V tej predvolilni kampanji, piše list, se niso udeleževali v šovinističnem odnosu do dvojezičnega šolstva na Koroškem le posamezniki, temveč so se vključevali v to akcijo tudi organi oblasti. Ti so pozneje dobili dejansko podporo tudi v izjavah avstrijskega ministrskega predsednika Figla in zunanjskega ministra Gruberja, ki sta govorila o potrebi, da se iz obstoječe uredbe o dvojezičnem šolstvu ukinejo elementi imenovanega prisilnega pouka slovenščine. Ta pritisk na manjšinske pravice koroških Slovencev, ki so se mu zoperstavili edino socialisti na Koroškem, je končno privedel do tega, da je pred volitvami prišlo v Velikovecu že do zmanjšanja pouka slovenščine od treh na eno uro tedensko.

Po ugotovitvi, da je ta ukrep pomenil dejansko kršitev obstoječe dvojezične šolske ureditve, nadaljuje „Ljudska pravica“:

Glede na zadržanje socialističnih zastopnikov v pokrajinski skupščini v letu 1951, ko so odločno zavrnili zahtevo avstrijskih reakcionarnih strank po ukinitvi uredbe o dvojezičnem šolstvu, kakor tudi glede na njihovo zadržanje v predvolilni borbi, ko so najodločneje obsojali šovinistično gonjo proti pravicam koroških Slovencev na šolskem področju, bi skoraj lahko pričakovali, da bi bodoči osnutek rešitve šolskega vprašanja na Koroškem temeljil na rezultatih diskusije o tem vprašanju, predvsem pa, da bi upošteval upravičeno kritiko koroških Slovencev o stanju na področju dvojezičnega šolstva. Zato je toliko bolj vznemirljivo, da osnutek novega zakona o dvojezičnem šolstvu, ki ga je na seji koroške pokrajinske vlade 12. maja letos predložil deželni glavar, ne upošteva upravičenih zahtev koroških Slovencev. Nasprotno, predlog novega zakona o dvojezičnem šolah je celo mnogo slabši od dosedanjega in je zato jasno, da ga koroški Slovenci, z njimi pa seveda tudi vsi Slovenci ne moremo sprejeti.

Nato člankar kritično obravnava posamezne določbe v novem šolskem osnutku ter ob primerjavi z določbami sedanje šolske ureditve zaključuje:

Po vsem tem je jasno, da bi predstavljala

nova uredba o šolstvu na podlagi navedenega predloga bistveno zmanjšanje pravic, ki jih ima slovensko prebivalstvo na Koroškem na osnovi uredbe iz leta 1945. Razen tega bi nestalna ureditev šolskega vprašanja na Koroškem tudi v bodoče vedno znova vodila k ostritvi nacionalne borbe, s tem pa tudi k razplamtevanju šovinističnih strasti. Po vsem tem torej ne more biti govora, da bi predstavljal

navedeni osnutek osnovo za sprejemljivo rešitev šolskega vprašanja koroških Slovencev. Enakopravnost koroških Slovencev zahteva pravičnejšo rešitev tega vprašanja, brez enakopravnosti koroških Slovencev pa si je težko misliti mirno sožitje obeh narodnosti na Koroškem in nadaljnje poglobljanje dobrih prijateljskih odnosov med obema sosednima državama.

OPERA SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALISCA

bo gostovala v celovškem Mestnem gledališču:

v soboto, dne 30. maja 1953, ob 20. uri z Dvořákovovo opero

RUSALKA

v nedeljo, dne 31. maja 1953, ob 10. uri predpoldne za Slovensko prosvetno zvezo s Försterjevo komično opero

GORENJSKI SLAVČEK

Pred opero nastop združenih pevskih zborov SPZ

v nedeljo, dne 31. maja 1953, ob 20. uri z Lhotkovim baletom

VRAG NA VASI

Vstopnice za opero „Gorenjski slavček“ dobite v predprodaji v knjigarni „Naša knjiga“, Celovec, Gasometerg. 10, in pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih.

Osrednji odbor SPZ

Jugoslovanskih narodov ni mogoče ločiti od zaveznikov

Na dan jugoslovanskega vojnega letalstva minuli teden je maršal Tito ob navzočnosti velikega števila jugoslovanskih in tujih gostov govoril zbranim vojakom in oficirjem na letališču v Batajnici. Potem, ko jim je predal bojne zastave kot simbol, pod katerim naj varujejo nebo svoje socialistične domovine, da bi jugoslovanski narodi lahko v neodvisnosti, svobodi in miru gradili srečnejšo bodočnost, je ugotavljal, da ZDA, Velika Britanija in Francija dajejo pomoč Jugoslaviji zato, ker vedo, da ona ta sredstva nikdar ne bo uporabila za kakršne koli nepošteno namene, marveč edinole za obvarovanje svoje svobode in neodvisnosti, za ohranitev miru v tem delu sveta.

Kakor že v svojem nedavnem govoru v Slavonskem Brodu je maršal Tito tudi tokrat naslovil ostre besede na klevetnike Jugoslavije, zlasti v današnji De Gasperijski Italiji, ter jim zatrjeval, da njihove klevete jugoslovanskih narodov ne morejo spraviti iz ravnotežja, niti

jih nikdar ne bodo mogle ločiti od svojih zaveznikov, kar bi sedaj predvsem radi dosegli. V zvezi s klevetniškim sumničanjem, da se je jugoslovanska vlada zadnji čas skrivaj spet začela pogajati s Sovjetsko zvezo, da bi svoje narode privedla spet tja, kjer so nekoč bili, je maršal Tito dobesedno dejal:

„S tega mesta bi rad povedal tole: Odnosi med nami in Sovjetsko zvezo in državami pod njenim vplivom se niso izboljšali. Na naših mejah še zmeraj pokajo puške, še zmeraj so zasede, še zmeraj ranijo in ubijajo naše granicarje, ljudi, ki varujejo našo zemljo. Informbirojski in sovjetski tisk še zmerom obrekujeta našo državo. Še vedno vodijo propagando in kampanjo proti nam. V kolikor pa je Sovjetska zveza omilila to propagando, to še ne pomeni, da je to dovolj, da bo naša država naenkrat kar čez noč spremenila svoje stališče in radevolje padla v naročje tistih, v katere ne moremo imeti zaupanja spričo vsega, kar se je v

Položaj cerkve v Jugoslaviji

Ljudska skupščina FLRJ je minuli teden razpravljala in soglasno sprejela predlog zakona o pravnem položaju verskih skupnosti.

V obrazložitvi zakona je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksander Rankovič dejal, da je ta zakon v bistvu podrobnejša obdelava veljavnih ustavnih načel. S tem bo mogoče uspešno reševati razna vprašanja med cerkvo in državo, če bo le med obema dovolj razumevanja in zaupanja. Izrazil je prepričanje, da bo ta zakon pomagal krepiti zakonitost ter določiti in zagotoviti pravice in dolžnosti tako verskih skupnosti in njihovih članov kakor tudi državnih organov, pri čemer bo potrebno vsestransko spoštovanje osnovnih načel, ki so svoboda vesti, svoboda vere in ločitve cerkve od države.

Sistem ločitve cerkve od države, je dejal govornik, se je uveljavil že po francoski revoluciji in ga je sprejela večina evropskih kakor tudi velika večina izvenevropskih demokratičnih držav.

V novi Jugoslaviji so bile po načelu svobode vesti in vere priznane vse veroizpovedi ter se jim je prepustilo, naj urejajo svoje notranje cerkvene zadeve tako, da se ne bodo vmešavale v državne posle. Z ustavnimi določili je bilo predpisano, da je državljanom zagotovljena verska svoboda; da so verske skupnosti svobodne v svojih verskih poslih in v izvrševanju verskih obredov; da je prepovedana zloraba cerkve in vere v politične namene; da so verske šole za vzgojo duhovnikov svobodne; da lahko država gmotno podpira verske skupnosti itd.

Te določbe so bile že doslej izvajane. Doslej ni bilo nobeni verski skupnosti v Jugoslaviji prepovedano delovanje ali odvzeta pravica izpolnjevanja verskih dogem. Vse verske skupnosti opravljajo svoje verske obrede in izpovedujejo verska čustva svobodno. Krajevni organi ljudske oblasti so v nekaterih primerih povzročali gotove ovire zastopnikom cerkve v izvrševanju verskih zadev. Razlogi pa so bili v večini primerov posledica zlorabe izvrševanja verskih dolžnosti v politične namene.

Verski tisk v Jugoslaviji je svoboden. Poleg molitvenikov, raznih slik s svetopisemskimi motivi, koledarjev z označbo verskih praznikov se tiskajo tudi mnogi mesečni in polmesečni verski listi.

Da bi pomagala verskim skupnostim gmotno, jim država vsako leto daje znatne dotacije. Tako je bilo izdanih na račun pomoči verskim skupnostim nad 82 milijonov dinarjev ne vstevši izdatkov za socialno zavarovanje, popravila cerkev in drugih cerkvenih objektov, proste carine za pakete in podobno.

Na podlagi uredbe o socialnem zavarovanju duhovnikov, ki jo je jugoslovanska vlada izdala v maju lanskega leta, so sklenile dogovor z državo srbska pravoslavna cerkev, pravoslavni duhovniki romunske nacionalne manjšine, starokatoliška cerkev, islamska verska skupnost in Ciril-Metodijško društvo katoliških duhovnikov v Sloveniji. S pomočjo Rdečega križa v Jugoslaviji so bili vzpostavljeni odnosi z mnogimi cerkvenimi organizacijami izven države ter je bilo v sporazumu z njimi prejetih in razdeljenih verskim skupnostim ali posameznim vernikom ogromno število paketov, ki so bili vsi oproščeni carine in poštne takse. Tako so bili vzpostavljeni odnosi in sprejeti kot darovi paketi od ekumenskega sveta cerkve iz Zeneve, evangelistične svetov-

ne pomoči iz Züricha, luteranske svetovne pomoči iz New Yorka in od drugod.

Sprejetje zakona, je dejal ob koncu govornik, bo pripomoglo k ureditvi odnošajev med krajevnimi verskimi organizacijami in krajevnimi organi oblasti, s čimer se bodo preprečili nesporazumi, ki so nastali zaradi pomanjkanja takih pravnih predpisov. Za njihovo pravilno uporabo je potrebno obojestransko razumevanje in zavest, da se morejo ti odnosi tudi v bodoče pravilno razvijati.

V razpravi pred sprejetjem zakona o pravnem položaju verskih skupnosti sta med drugimi povzela besedo tudi slovenska ljudska poslanca dr. Metod Mikuž in katoliški duhovnik Jože Lampret, ki je poudaril, da so vrste nižjih duhovnikov v vsej Jugoslaviji radostno pozdravila osnutek tega zakona in da so predstojniki vseh verskih skupnosti v Jugoslaviji, razen predstojnikov katoliške cerkve, vsestransko sodelovali pri razpravljanju in pripravljaju tega zakonskega osnutka.

Jugoslovanskih narodov ni mogoče ločiti od zaveznikov

(Nadaljevanje s 1. strani)

taboru sovražnikov nove Jugoslavije, ki merijo na to, da bi očrnilo jugoslovanske narode pred svojimi zavezniki, da bi le-ti spet izgubili prijateljstvo zapadnih držav, ki so si ga že med vojno in po njej v vsakem pogledu krvavo pridobili. Pri tem je maršal Tito povedal tudi naslednje:

„Govorijo o tem, kakor pišejo nekateri časopisi v Avstriji, da sem se, ko sem bil v Angliji, dogovoril z britansko vlado in g. Churchillom, da bodo naše čete vkorakale v Avstrijo. To je navadna izmišljotina, da bi škodovali naši državi. To izmišljotino pa sta v enaki meri propagirala informbirojski in reakcionarni tisk, kakor propagirajo v Italiji ta obrekovanja in laži i reakcionarni i fašistični i informbirojski tisk.“

Nato je žigosal številne izlive časopisnih pisnov, ki so pripravljali pot najnovejšim napadom na Jugoslavijo v zvezi z bližajočimi se volitvami v Italiji. Imenoma je omenil časopisa „Manchester Guardian“ in „New York Times“, ki v zadnjem času nista pisala nič drugače, kot bi tudi pisal kakšen italijanski fašistični list, ter izrazil svoje prepričanje, da to ne predstavlja mnenja ameriškega naroda in ameriških uradnih krogov. Dejal je:

„Cenimo ameriški narod ne le po tem, ker nam sedaj pomaga. Mi ga cenimo tudi po tem, ker je bil v obeh svetovnih vojnah na tisti strani, ki se je borila za rešitev človeštva pred zatiranjem.“

To prav tako velja tudi za angleški narod, o katerem zelo dobro vem, da je naš zaveznik in prijatelj. Čečkanje nekega časopisnega pisuna ne more biti merilo za mišljenje o narodu neke države. Ne bomo spremenili svojega stališča, pa če bi se še tako izboljšali naši odnosi s Sovjetsko zvezo. Nikdar ne bomo pozabili, kako so nas podpirali na Zapadu ZDA, Britanija in Francija v najhujših časih naše zgodovine. Našega zaveznika ne bomo nikdar pustili na cedilu, dokler se zavzema in bori za pravično stvar in pravične odnose v svetu.“

„Cenimo ameriški narod ne le po tem, ker nam sedaj pomaga. Mi ga cenimo tudi po tem, ker je bil v obeh svetovnih vojnah na tisti strani, ki se je borila za rešitev človeštva pred zatiranjem.“

Francija spet enkrat nima vlade

Kakor plima in oseka na morju, padajo in prihajajo vlade v Franciji vsa zadnja leta. Še je francoskemu ljudstvu v spominu dolga vladna kriza v tednih pred in po letošnjem Novem letu, pa danes že spet nima vlade. R. Mayer je moral odstopiti, ker mu je francoski parlament izglasoval nezaupnico z nenavadno večino glasov proti njemu.

Mayerjeva vlada je bila 18. po končani drugi svetovni vojni. Do danes še ni znano, kdo bo sestavil 19. francosko vlado. Mandat za sestavo vlado, ki ga je bil državni predsednik Vincent Auriol zaporedoma poveril socialistu Guy Molletu in predsedniku degolistične parlamentarne skupine Diethelmu sta oba odklonila. Naslednji francoski politik, ki mu je državni predsednik poveril mandat za sestavo nove vlade, je bivši ministrski predsednik Paul Reynaud. Le-ta je predvčerajšnjem prečital

francoskemu parlamentu svoj program ter zahteval naj ga potrdijo kot pooblaščenega ministrskega predsednika. Ker je sprejem svojega programa, v katerem so tudi ustavna reforma in večja pooblastila za vlado, postavil kot nekaj ultimata do sobote, so postali njegovi izgledi, da bi ga parlament potrdil, prav mali. Glasovanje o zaupnici je bilo večeraj in je dejansko propadel. Verjetno je sedaj na vrsti Georges Bidault.

Sovjetsko letalo se je ponesrečilo v Jugoslaviji

V noči med 18. in 19. majem so opazili severno od Zagreba neznano letalo. Naslednji dan so našli letalca sovjetskega vojnega letalstva, starejšega poročnika Bundarenka Romana Petroviča, ki slušbuje na Dunaju.

Petrovič je izjavil, da je s svojim letalom

RAZPIS

sprejema gojencev na kmetijsko šolo v Podravljah.

V smislu sklepov razširjene seje Slovenske kmečke zveze z dne 14. majnika razpisujemo sprejem gojencev v prvi letnik

kmetijske šole v Podravljah kakor sledi:

1. Kmetijska šola v Podravljah prične s poukom začetkom novembra 1953. Pouk bo obsegal dva tečaja in sicer bo prvi tečaj trajal od novembra 1953 do konca marca 1954, drugi tečaj se bo pričel 15. oktobra 1954 in bo končal 15. marca 1955. Oba tečaja tvorita zaokroženo celoto. Čez poletje delajo fantje na domačem posestvu, lahko pa tudi ostanejo v praksi na šolski kmetiji.
2. Pouk na kmetijski šoli v Podravljah bo v slovenskem jeziku z nemščino kot ucnim predmetom (izrazoslovje, spiseje in poslovnanega ponka in 18 ur praktičnih vaj.
3. Na kmetijsko šolo v Podravljah se sprejemajo samo fantje, ki so v letu 1953 izpolnili 17. leto starosti. Dekleta se na šolo ne sprejemajo.
4. Starši, ki nameravajo poslati svojega sina v prvi letnik kmetijske šole, naj takoj vložijo pri sekretariatu Slovenske kmečke zveze v Celovcu, Wulfengasse 15, pismeno prošnjo za sprejem v šolo. Prošnji je treba priložiti zadnje šolsko spričevalo in od sina lastno-ročno napisani življenjepis.
5. Šolnino bo dokončno določil šole odsek za šole in tečaje PO SKZ, vendar ta v nobenem primeru ne bo višja od šolnine na drugih kmetijskih šolah.
6. Gojenci bodo stanovali v internatu šole, kjer bodo imeli tudi hrano in popolno oskrbo.
7. Gojenci dobijo po prvem tečaju spričevalo o svojih učnih uspehih, ob koncu drugega tečaja pa bodo polagali izpite pred posebno komisijo ter dobili spričevalo o svoji strokovni in praktični sposobnosti.

Slovenska kmečka zveza
Pokrajinski odbor.

zašel nad jugoslovansko ozemlje in da je bil prisiljen skočiti s padalom z višine 6000 m, ker je začelo letalo goriti.

Letalo je tresčilo na tla kakih 20 km severno od Zagreba.

Široka razgibanost jugosl. letalstva

Minuli teden je bil v Beogradu prvi kongres Letalske zveze Jugoslavije. Na njem je bilo zastopanih nad 45.000 članov po 300 delegatih. Mladi jugoslovanski letalci se dandanes vadijo v svojih klubih na 127 motornih in 218 jadralnih letalih ter s 331 različnimi padali. V okviru zveze delujejo: 48 raznih šol, modelarski inštitut, letalska tovarna, 11 letalskih središč in številne modelarske delavnice.

„GORENJSKI SLAVČEK“

Komična opera „Gorenjski slavček“, s katero bo na povabilo Slovenske prosvetne zveze gostovala ljubljanska opera v nedeljo predpoldne v celovškem gledališču, je nastala v čitalniški dobi, ko je močno narasla potreba po izvornih slovenskih glasbeno-odrskih delih. Na besedilo slovenske pesnice Luize Pesjakove je komponist in dirigent prof. Anton Foerster napisal sprva „lirično opereto“, ki pa sta jo avtorja pozneje predelala. V novi obliki so „Gorenjskega slavčka“ prvič uprizorili v Ljubljani 3. oktobra 1896. V različnih priredbah je nato opera doživela v Ljubljani vsega skupaj že 92 predstav.

Slovensko narodno gledališče, ki praznuje v tekoči sezoni 60-letnico svojega obstoja, si je za proslavo tega jubileja izbralo prav „Gorenjskega slavčka“. Po slavnostni predstavi, ki je bila v ljubljanski operi minulo sredo, bomo imeli poputrnjim tudi na Koroškem v celovškem Mestnem gledališču priložnost, poslušati in videti to najbolj popularno in priljubljeno slovensko opero.

Dejanje v operi se godi na Gorenjskem in ima naslednjo vsebino:

Prvo dejanje

Po daljši odsotnosti se je v domačo vas na Gorenjskem povrnil študent Franjo. Ves srečen je. Najprej sreča svojega dobrega prijatelja Lovra, kmalu nato pa svoje brhko in ljubljeno

dekle Minko. Takrat se v vasi pojavi francoski učitelj petja Chansonette. Ni znano, kaj ga je privedlo v te kraje, dejstvo pa je, da zbira narodne pesmi. Tako sliši tudi prelepi glas Franjove deklice. Docela očaran jo hoče vzeti s seboj v Pariz, da bi jo tam izsolal. Toda „Slavček“ se skrije... Ko nastopijo vaška dekleta, je Chansonette prepričan, da bo med njimi spoznal tudi Minkin glas. Preizkusi vsako deklo, toda Minkinega glasu ne najde. Ves je obupan, ker ne more najti pravega slavčka. Ko že hoče oditi, se oglasi Minka... Ves vesel ji Chansonette hiti naproti.

Drugo dejanje

Krčmar uslužno streže Chansonettu in njegovi ženi Ninon. Tja prideta tudi vaški tajnik in pisar Rajdelj in prava gorenjska korenina, župan Štrukelj, ki pa je nekoliko naglušen. Vsi se seveda seznanijo. Ninon domačinom pokaže svojo umetnost in jim zapoje in zapleše. Minkina mati prihiči vsa obupana in potoži svoji hčerki, da jo bo upnik pognal iz hiše, če mu takoj ne izplača dolžnih dve sto goldinarjev. Ko Chansonette to sliši in izve o težkem položaju Minkine matere, ponudi Minki dve sto goldinarjev, če bi šla z njim v Pariz, da bi jo izobrazil v petju. Franjo pa, ki je izvedel, da mu Chansonette namerava odpeljati deklo v tujino, brž pokliče prijatelja

Lovra, župana Štruklja in pisarja Rajdelja, da bi z združenimi močmi skovali učinkovito zaroto proti Chansonettovim nameram. Gorenjski fantje s Franjom na čelu pridejo mimo in pojejo prelepo slovensko pesem „Vsi so prihajali“. Vsi so prevzeti, morda najbolj Minka, ki spozna, kje mora živeti svoje življenje. Zato se odloči, da bo ostala pri svojem Franju in srečna steče k njemu.

Tretje dejanje

Franjo, Lovro, Štrukelj in Rajdelj so že potuhtali, kako bodo iz domovine izgnali tujca Chansonetta. Župan Štrukelj improvizira sodnijo in obsodi francoskega pevca na izgon in na denarno globo. Nazadnje pa se vsa zadeva le pojasi in vsi uvidijo, da je imel Chansonette z Minko samo dobre namene. Daruje ji denar. In ker vidi, da ima svojega fanta resnično rada, je nič več ne pregovarja, naj bi ga zapustila. V zahvalo mu Gorenjci zapojejo nekaj slovenskih narodnih pesmi. Tedaj pa pride sel in sporoči, da je bil Chansonette povišan v knežji stan in imenovan za dvornega pevca. Seveda mora zato zapustiti lepo Gorenjsko deželo. V veseljem razpoloženju se drug od drugega prijateljsko poslovijo. Slavček ostane pri svojem Franju na Gorenjskem. Chansonette in njegova žena Ninon, ki sta med našimi ljudmi preživela nekaj lepih ur, pa se vrmeta v svojo domovino.

Vesti iz Jugoslavije

Najdba starih slovenskih knjig v Švici

Upravnik Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani dr. Mirko Rupel je pred nedavnim našel v Švici 35 izvodov stare slovenske literature iz 16. stoletja. Izmed teh izvodov jih pripada 20 stari slovenski protestantski književnosti. Posebno zanimivo je odkritje neznane pesmi Primoža Trubarja o Turkih iz leta 1567 in tri knjige Trubarjevega sina Feliciana in njegovega naslednika Jurija Dalmatina. Med knjigami sta tudi dva izvoda Trubarjevega Evangelija iz leta 1555, izmed katerih je bil do sedaj poznan samo en izvod v dunajski knjižnici.

Prireditve čeških šol na Hrvatskem

Pod naslovom „Pomlad naše manjšine“ bodo češke manjšinske šole v LR Hrvatski priredile 6. in 7. junija v Daruvaru zlet šolskih otrok, in sicer češke osemletke v Daruvaru in dvajset drugih čeških šol na Hrvatskem. Češki otroci bodo nastopili z narodnimi plesi in telovadbo.

SLOVENSKI DUHOVNIKI GOVORE...

Naš dopisnik pri pisatelju Finžgarju

Bližajoč se Mirju, predelu Ljubljane, v katerem živi tvorec nepozabnih del slovenske književnosti Fran S. Finžgar, se je prijetno pričakovanje skorajda spremenilo v neučakanost. Zato ni čudno, če se mi je nepotreben ovinek, ki sem ga prehodil do bivališča danes 82-letnega avtorja toliko znanih slovenskih povesti, romanov in dram zdel malone daljši kot pot od Celovca do Ljubljane. Neučakanost je zamenjalo prijetno pričakovanje šele, ko so mi v prvem nadstropju odprli vrata delovne sobe in ko me je izpod visokega čela in belih las pozdravil bister, a vendar nadvse topel in prijazen pogled velikega umetnika. Odložil je knjigo in naočnike ter mi vstajajoč iz naslonjača ponudil roko.

„Vi ste torej prišli s Koroške? Po najinem telefonskem razgovoru predpoldne sem že obujal spomine mojih študentskih potovanj preko Stola, Mačenske planine, Bistrice, Celovca, Gospe Svete in koroških jezer. Sedite in povejte, kaj dobrega Vas je privedlo k meni?“

„Kot v mejah domovine, gospod pisatelj, tako tudi izven njih, posebno pa na Koroškem vlada trajno zanimanje za Vaša dela, s katerimi ste globoko prodrli v dušo slovenskega človeka. Želel bi koroškim Slovencem prinesiti nekaj Vaših besed o Vašem sedanjem življenju, zdravstvenem počutju in delu.“

Pisatelj se je lahko nasmehnil in nekaj trenutkov je bil zamišljen, kakor da bi vabil v spomin Ziljo, Podjuno, Rož, jezera in ljudi, ki tod bivajo.

„Poglejte, slovnico se učim, je še ne znam dovolj“, je pokazal na knjigo „Pregled slovnice slovenskega književnega jezika“, ki je poleg drugih ležala na mizi ter nadaljeval: „O življenju in delu ste me vprašali. Verjetno vam je znano, da so v zbirki knjig Mohorjeve družbe izšla „Mirna pota“. To je vzgojna, mirna povestica. Želel sem dati nekaj takšnega, ker pač mi stari radi poučujemo. Imel pa sem še nekaj napisanega o mladini, kar je v tisku. Te zgodbe o živalih bodo pod naslovom „Iz mladih dni“. Sicer pa neprestano berem in prav te dni sem prebral zanimivo zgodovino Mohorjeve družbe, ki jo je napisal Janko Moder. Ta knjiga je nazoren dokument o tem, kakšno važno in težko nalogo je v zgodovini slovenskega naroda opravil Celovec kot sedež Mohorjeve družbe v preteklosti.“

„Ali vam zdravje, gospod pisatelj, dopušča toliko naporov?“

„Za zdravje me vprašate? Bog se usmili. V življenju sem imel mnogo smole in nesreč. V mladosti sem si dvakrat zlomil roko, pa tudi večkrat izpahnil nogo. Največ pa mi je prizadelo, ko mi je bomba prestrelila levo nogo, hudo mi je prizadela ušesa. Sreča pa, da so mi oči ostale nepoškodovane, tako da lahko delam. Fizičnih težav mi je bilo v življenju zares dovolj.“

„Smem biti nekoliko radoveden in vprašati ali boste — gospod župnik — kaj kmalu izdali življenjepis?“

„Življenjepisa še ne bom izdal, ker ga še vedno dopolnjujem. V njem bom skušal podrobno zajeti dobo od sedemdesetega leta do danes in opisati vse zveze z literarnimi delavci.“

„O Vašem življenju oziroma umetniškem delovanju kaj radi pišejo in govorijo v inozemstvu. Ni pa redko, da pišejo na primer, da ste zaradi duhovniškega stanu in zvestobe krščanskim načelom vključeni v verige, da vam nova Jugoslavija ne omogoča svobodnega literarnega oziroma umetniškega izživljanja...“ Tu me je pisatelj nalahko prijel za roko in pojasnil:

„Takšno pisanje ni resnično, niti pošteno. Nekaj takšnih pisarij sem bral sam. Poglejte, saj so tudi „Mirna pota“, ki so pred kratkim izšla, versko pozitivna knjiga. Zato tudi mene v toliko bolj čudi, kako mi je lahko na primer nek duhovnik v Ameriki — ki je pred kratkim priobčil kritiko „Mirnih poti“, če se ne motim, v Ameriki izhajajočem časopisu „Domovina“ — pritaknil na koncu kritike stavek „Finžgar je vsaj v spisih vedno kristjan“. Presneto, kot da bi bilo moje življenje izven spisov kaj drugega“, je odločno pristavil umetnik in nadaljeval: „Vsak dan mašujem, sem globoko veren in mi zato še ni nihče nikoli ničesar očital.“

„Kakšno je vaše mnenje o tem, zakaj nekateri časopisi v inozemstvu tako pišejo, čeprav vedo, da ni res, in kaj želijo s tem doseči?“

„Mislim, da takšne stvari pišejo zato, ker naših prilik ne poznajo globlje in zato ne morejo razumeti, da lahko obstoja poleg Partije, ki je vodeča in čeprav ateistična, svoboda vere in pisanja tudi za tiste, ki so globoko verni kristjani. Mladi prijatelj, vidite, med vojno

sem imel stalne preiskave. Trikrat sem bil določen za talca, dvakrat od Lahov in enkrat od Nemcev. Zaslisevali so me Lah in Nemci, rekli so: Ali talec ali Dachau... Da se to ni zgodilo, mi je pomagal dr. Lukman, za katere-

Dvainosemdesletni pisatelj v svoji delovni sobi

ga mislim, da sedaj živi prav v Celovcu. Ko sem mu ob neki priliki med okupacijo omenil, da se verjetno ne bova več videla, ker sem izvedel, da nameravajo priti pome, se je on

ponudil, da bo stopil k Rupniku. Po razgovoru z Rupnikom mi je povedal, da sta se več kot pol ure divje prepirala, preden mu je uspelo Rupnika vsaj začasno odvrniti od njegove namere. Rupnik je končal z besedami: „Gut, ein bißchen werden wir noch verschoben.“ To je bilo v jeseni 1944 in sreča, da se je hitro bližal zlom okupatorja.“

„Zakaj so imeli, gospod profesor, za časa okupacije tak odnos do Vas, kot duhovnika in pisatelja?“

„Ker se zaradi povezanosti nekaterih z okupatorjem nisem mogel družiti z njimi. Moje načelo je bilo: Okupatorju moramo dati trdno izjavo, afirmacijo, da svoje zemlje ne damo in se zato borimo. Tako afirmacijo pa more dati samo „gozd“ in nihče drugi. Dejal sem si: Če je naša domovina zasedena in okupirana, je

nesmisel, da se med seboj koljemo, oziroma, da celo pomagamo okupatorju. Moj princip je bil, Slovenci smo, kristjani smo, domovino in narod moramo rešiti. Vidite, kakor teh do-

in pri dekanu dr. Cajnkarku

Prihajam iz Koroške, gospod doktor, s prošnjo, da bi Vi kot duhovnik in dekan teološke fakultete obrazložili nekaj vprašanj, ki koroške Slovence močno zanimajo, posebno še spriču pogostega čudnega pisanja nekaterih časopisov v zamejstvu o položaju vere in cerkve v Jugoslaviji.

Zato Vas prosim, gospod dekan, če bi mi lahko podali mišljenje o razvoju in delovanju teološke fakultete, kot visoke šole za vzgojo duhovniškega naraščaja. Kdaj, prosim, je po osvoboditvi začela delovati teološka fakulteta?

Teološka fakulteta je začela delovati takoj po končani vojni, kakor ostale fakultete v okviru univerze in to kot državna fakulteta. To pomeni, da so bili profesorji plačani od države ter da so bila dana sredstva, kakor na primer za knjižnico in podobno tudi od države, kakor na drugih fakultetah.

Ali ste imeli težave s proforskim, to je s predavateljskim osebjem?

Stari profesorji, ki so ostali tukaj, mislim, ki pred koncem vojne niso zapustili domovine, predavajo tudi danes. Vrnili se je tudi doktor Slavič in je po vrnitvi ves čas redni profesor na fakulteti. Kot predavatelj pa so prišli deloma tudi profesorji mariborske teološke visoke šole.

Ali čutite kakšno izpremembo, odkar je od lanskega leta teološka fakulteta privatna, oziroma cerkvena ustanova? Mislim namreč izpremembo, ki bi po Vašem mišljenju pomenila, da je sedaj fakulteta kakor koli v slabšem položaju predvsem pa v materialnem pogledu?

Tega ne bi mogel reči. Tudi sedaj, odkar je fakulteta privatna oziroma cerkvena, dobivamo državno subvencijo, s katero se vzdržujemo.

Ali imate, gospod doktor, morda vtis, da je teološka fakulteta v pogledu materialne pomoči v primeri z drugimi fakultetami zapostavljena?

Če upoštevam potrebe drugih fakultet in okolnost, da bi druge fakultete rabile čestokrat mnogo več kakor jim država lahko trenutno nudi, moram, kar zadeva teološko fakulteto povedati, da smo lahko izhajali. Zaradi tega verjamem, da nam bo pomoč v slučaju večjih potreb tudi povečana.

Ali ste, gospod dekan, imeli kakšen slučaj, da so hoteli državni organi kakor koli vplivati na normalno delo fakultete tako na primer na izbor snovi?

Nikakor ne! Kot sem že dejal, profesorji, ki so ostali tukaj, so isti kot prej in tudi izbor snovi je povsem stvar fakultete, kakor na drugih fakultetah.

Kot sem že uvodoma omenil, nekateri časopisi v zamejstvu prikazujejo položaj vere in cerkve v Jugoslaviji dokaj čudno. Dejal bi, namerno neresnično. Takšni komentarji so zelo pogosti prav sedaj, ko se pri vas sprejema Zakon o položaju verskih skupnosti. Kakšno je vaše mišljenje, gospod dekan, v pogledu vsebine tega osnutka?

Moje mnenje je, da v osnutku zakona, oziroma v zakonu v nobenem primeru ne gre za jemanje pravic in omejevanje svobode veroizpovedi, kakor žele to prikazati nekateri časopisi v inozemstvu, ki sem jih tudi jaz čital. Prepričan sem, da gre tu za garancijo in večje možnosti udeleževanja, kakor doslej.

Gospod dekan, kako ocenjujete prekinitve razgovorov katoliških škofov glede vprašanja zakona o položaju verskih skupnosti v Beogradu?

Zdi se mi, da je treba tu povedati predvsem, da prekinjeni razgovori z ozirom na to, da škofje za razgovore niso bili pooblaščen, ne

Tudi dekan bogoslovne fakultete dr. Cajnkarku neumorno piše

pomenijo poslabšanja odnosov med cerkvijo in državo. Menim celo, da so bili razgovori vseeno koristni, čeprav se trenutno ni prišlo do soglasja, s čimer pa nikakor ni rečeno, da ne obstoja možnost, da bi se v bližnji bodočnosti ne doseglo soglasje v pogledu važnih konkretnih vprašanj. To še posebno, ker imamo mnogi občutek, da je država pokazala dobro voljo za ureditev odnosov. Mislim pa tudi, da bodo stvari s samo uvedbo zakona o položaju verskih skupnosti krenile na boljše, saj vsebuje zakon toliko pozitivnega, da upam, da bo na temelju tega zakona po njegovi praktični uvedbi v bodoče mogoč tudi še formalni sporazum.

Kakšno razliko vidite, gospod dekan, med dosedanjim stanjem odnosov med cerkvijo in državo ter v stanju po praktični uvedbi tega zakona?

Poleg dosedanjih ustavnih določitev, kakor na primer svoboda veroizpovedi, se z omenjenim zakonom med drugim še posebej jamči, da zaradi verskega prepričanja ne sme imeti

godkov za časa okupacije marsikje zunaj ne razumejo, tako ne razumejo in ne poznajo razmer danes. Glede neresničnega pisanja v inozemstvu pa mislim, da želijo škodovati, kar ni pošteno.“

„Ali bi vam zdravje, gospod profesor, dopuščalo, da bi obiskali Koroško?“

„Prav lepo se vam zahvaljujem za povabilo, kot sem to storil tudi čitalnici v Clevelandu, kamor so me povabili. Pri teh letih in zdravju, zares ne morem. Pač pa sem sedaj napisal članek za „Novo pot“. Mislim, da je naslov „Pojdimo v Korotan“. V članku opisujem, kako sem kot šestošolec s prijateljem rajžal po Koroški z enim goldinarjem v žepu in s par klobasami, ki mi jih je mati dala v torbo. Da, še nekaj vam bom pokazal“ — je dejal in stopil do ene izmed zakladnic rokopisov ter izvlekel zvezek z naslovom „Na Gosposvetkem polju 1891“. Čitala sva kitice, ki jih je posvetil temu zgodovinskemu mestu, ko ga je obiskal s takratno študentsko zvezo. Žal pa globoko ču jih mladostnih kitic takratna vlada pri abiturientski veselici ni dopustila prebrati.

Čutil sem, da bom moral oditi, čeprav stami polni dve uri razgovora s človekom, ki je obogatil slovensko ljudstvo s toliko plemenitimi deli, minuli tako hitro, bliskovito. Ko mi je stisnil roko in naročil, naj predam Koroški in tam živečim Slovencem kar največ toplih pozdravov, se mi je pod vtisom najinega srečanja vzbudil občutek, ki me še danes spremlja: Le tako plemenit, resnično ljuben človek, zvest svojim načelom in ljudstvu lahko ustvarja nepozabna dela in razume sodoben čas navkljub visoki starosti.

Nihče kakršnih koli neprijetnih posledic. Nadalje odpade dosedaj veljaven pristanek oblasti pri nastavitvi duhovnikov, pristanek za nabitranje prostovoljnih prispevkov v cerkvah in na bogoslužnih krajih, a zagotavlja se tudi organizacija cerkvenega tiska v željeni meri.

Iz kakšnih vzrokov so bile, gospod dekan, od strani države doslej vpeljane mere, ki ste jih pravkar omenili, na primer pristanek oblasti pri nastavitvah duhovnikov v posameznih farah?

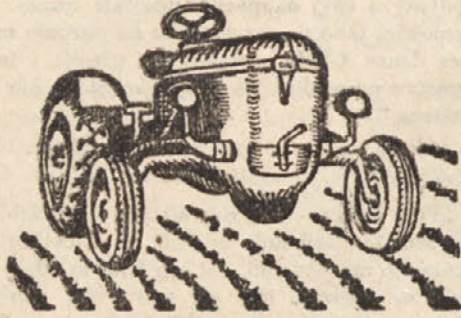
Omenjeni ukrepi so bili utemeljeni z zadržanjem mnogih katoliških duhovnikov v času okupacije. Na žalost v resnici niso bili najbolj redki primeri, ko so duhovniki podpirali domobrance in podobno. Resnica je tudi, da jih je okoli 260 ob osvoboditvi zbežalo. Odtod je, mislim, izviralo nezaupanje države do duhovnikov. Sedaj pa je že preteklo nekaj časa in prav s tem zakonom bo tudi to urejeno. Zato vidim dejansko izboljšanje stanja v bodoče ne oziraje se na izid beograjskih razgovorov. To se mi zdi, da velja posebno za Slovenijo.

V zamejstvu posebno pa na Koroškem pripisujejo nekateri Cirilmetodijskemu društvu katoliških duhovnikov nalogo oddaljevanja duhovnikov od Svete stolice. Kakšen odgovor smatrate, da je potrebno dati takšnim ljudem?

V kolikor jim resnica ni znana, jim je treba povedati, da je to zares društvo kakor druga društva in da je povsem zgrešeno ocenjevati CMD kot ustanovo, ki naj bi oddaljila duhovščino od Svete stolice. Naj vedo, da je v društvenih pravilih poudarjena zvestoba cerkvi. Naši člani so vendar od škofov redno nastavljeni in za duhovniško službo pooblaščen. Svoje dolžnosti vrše v skladu s cerkvenimi predpisi. To se pravi, da vrše vsa duhovniška opravila, kakor drugi katoliški duhovniki po svetu. V kolikor pa časopisi zunaj namerno prinašajo vesti o Cirilmetodijskem društvu katoliških duhovnikov nekritično, smatram, da takšen način ni na mestu, ker škoduje verski ideji in katoliški miselnosti posebno, če tako nekritično piše list, ki je verskim krogom blizu. Tu imam med drugim v mislih vest, objavljeno v „Volkszeitung“ o „tako imenovanih lažnih duhovnikih“ ob priliki nedavnega gostovanja slovenskih katoliških duhovnikov na Koroškem.

Gospod dekan, Vi delujete tudi kot pisatelj in urednik revije „Nova pot“. Po osvoboditvi ste izdali že vrsto del, kakor roman „Noetova barka“, povest „Po vrnitvi“, ki je izšla v zbirki knjig Mohorjeve družbe in ste poleg tega tudi avtor romana „Križnarjevi“, ki predstavlja preproste slovenske krščanske družine. Ali ste, gospod doktor, kdaj koli imeli občutek, da Vas je oblast kakor koli ovirala pri svobodnem pisateljskem udejstvanju oziroma, da je hotela vplivati na smer Vaših del?

Takšnih poskusov nikoli ni bilo in kdor je dela, ki ste mi jih navedli, prebral, se lahko sam prepriča, da veje povsod iz njih moj katoliški in verski pogled na svet.

Obvestila NAPREDNIH GOSPODARJEV

Krompirjeve nasade sedaj apnimo

Krompir ljubi sicer bolj kiselkasto razpoloženje, vendar tudi on ne uspeva tako, kakor bi moral, če apna zemlji le preveč primanjkuje in če je zemlja preveč težka, mrzla in nepropustna. Upoštevajmo, da srednji pridelek krompirja vzame z 1 ha površine 90 kg čistega apna, dočim vzame z enake površine žito le 22 kg apna.

Pa še en razlog govori za to, da damo po potrebi krompirju apno šele sedaj „na list“ pred okopavanjem in ne pred sajenjem.

V gotovih legah se namreč prav pogosto pojavlja na gomolju **krastavost**. To je bolezen (Schorf), ki kvari zunanji videz, ki povzroča pozimi v času vpletanja večjo izgubo teže in večji odpadke pri lupljenju gomoljev. Lahko škoduje kalivosti semenskega krompirja baje v toliko, v kolikor pokriva posamna očesa, ki nato ne vzkale. Zato krastav krompir po nekaterih inozemskih naziranjih in zahtevah v semenske namene ni polnovreden. Vsekakor smo imeli lani pri kontroli razbiranja semenskega krompirja za izvoz strog nalog, da ne dopuščamo odpredmeti krompir, ki bi bil preveč krastav. Pri nekaterih gospodarjih Podjune je bil namreč semenski krompir močno krastav.

Krastavost pa predvsem **pospešuje** bolj naravna lužnata reakcija zemlje oz. apno, katero damo zemlji pred sajenjem ali že v jeseni z apnenjem ali s kakim umetnim gnojilom, ki vsebuje dosti apna n. pr. tomaž. žlindra, nitramonkal, apneni dušik itd. Posebno sorta „Böhms Allerfrüheste“ je občutljiva za neposredno pred sajenjem ali v jeseni izvršeno apnenje ali trosenje umet. gnojil, ki vsebujejo apno.

Ce damo krompirju apno vendar v času od sajenja do najpozneje 4 do 5 tednov po sajenju ne ustvarjamo več ugodnih pogojev za razvoj krastavosti, vendar pa tako pozno trošeno apno lahko pride še v polni meri kot redilna snov gomolju v korist.

Praktično trosimo torej lahko apno še, ko je krompir že čevelj visok. Z okopavanjem se premeša dobro z zemljo in pride tako koreninam najbolje v korist.

Za apnenje krompirjevih nasadov prihajajo v poštev vse vrste apna. Na lahkih in peščenih, kisljih zemljinah bomo dali najbolje ogljikovokislno apno ali lapor, na težki zemlji vendar žgano ali mešano ali gašeno

apno. Žgano in mešano apno smemo vendar trositi le ob sončnih, suhih dnevih, ker obstoja sicer nevarnost, da opalimo rastline. Ostale vrste apna raztrosimo vendar lahko ob vsakem vremenu.

Razume se, da ne smemo istočasno trositi apno in kako dušično gnojilo. Med apnenjem in gnojenjem z dušikom (nitramonkalom) mora preteči okrog 2 meseca.

Franc Vernik.

Še o poletnem zelenem krmljenju

V zadnjih Obvestilih sem vam dal nekaj podrobnih smernic glede pokladanja zelene krme.

Pretežno je namreč pri nas položaj tak, da izvečine poleti krmimo preveč enostransko, v večini primerov pokladamo v krmu preveč beljakovin, katerih nam potem pozimi manjka; v redkejših slučajih pa je teh tudi v poletni zelene krmu premalo.

Vsekakor je potrebno, da si tudi za poletno zeleno krmljenje napravimo načrt, iz katerega je razvidno, koliko krme naj dobijo živali dnevno in kako naj izvršimo dopolnjevanje (mešanje) krmil, da izravnamo beljakovine s škrobnimi vrednostmi. V vsakem kmetijskem koledarju najdete razpredelnice, iz katerih lahko povzamete, koliko na splošno vsebuje kako krmilo teh, koliko onih redilnih snovi. Tudi podatki in določila, v katerem razmerju naj bo v krmu beljakovina proti škrobnim vrednostim za dano višino molznosti, so razvidna iz koledarjev.

So primeri, v katerih je celo poleti ob zeleni krmu potrebno in izplačljivo (za najboljše molznice), da dodatno pokladamo še krepka krmila (oljne tropine, otrobi itd.). Kedaj bi bilo tako pokladanje izplačljivo, zamore naravno pokazati samo račun.

Preveč „dobrega“, preveč beljakovinasta krma (n. pr. pokladanje čiste lucerne) ravno tako lahko škoduje, kakor preveč prazna krma.

Preveč beljakovinasta krma lahko povzroča motnje v prebavi, zmanjšuje plodnost živine in znižuje toščobnost mleka. V koliko je naša poletna krma za naše borne kravice čestokrat preveč bobotna in preveč beljakovinasta, pokazuje n. pr. krma, sestavljena iz 25 kg lucerne in 25 kg trave, v kateri se nahaja beljakovin za 30 l in škrobnih vrednosti za 27 l mleka. Kako malo imamo krav s tako visoko mlečnostjo,

ki bi zamogle izkoristiti tako beljakovinasto krmo!

Tudi zeleno krmo v hlevu pokladamo živini najbolje samo dvakrat dnevno. Živali je vendar vsakokrat nakrmiti obilno, v resnici do sitosti.

Skrbimo dalje, da krmila na njivi ne „ostarijo“ in olesenijo preveč! Čestokrat se zgodi, da kosimo preveč staro in olesnelo deteljo in posledica krmljenja z njo je močno nazadovanje mleka.

Cuvajmo krmila tudi pred premočnim segretjem! Zato ne pustiti jih ležati v previsokih kupih. Preveč segreta krma postane živini lahko nevarna.

Vernik.

Dunajski trg za živino in svinje 26. maja 1953

Živina: Od prejšnjega tedna ostalo 6 volov, 14 bikov, 15 krav in 1 junica, skupno 36. Nov prigon, tuzemstvo: 212 volov, 323 bikov, 758 krav, 76 junic, skupno 1191. Skupno so postavili na trg: 230 volov, 337 bikov, 593 krav, 79 junic, tedaj 1229. Cene: voli 6.— do 9.— šil. (ekstremno blago 9.10 do 9.60 šil.); bik 6.80 do 8.50 šil. (ekstremno blago 8.90 do 9.30 šil.); krave 5.70 do 7.— šil.; junice 7.— do 9.— šil. (ekstremno blago 9.10 do 9.50 šil.). Pri zmernem prometu so se cene za vole in krave znižale do 20 grošev.

Svinje: Nov prigon: 5707 mesnih svinj. Cene: ekstremno blago 11.30 do 11.80 šil.; 1. kvaliteta 10.70 do 11.20 šil.; 2. kvaliteta 10.20 do 10.60 šil.; 3. kvaliteta 9.50 do 10.10 šil. Ob živahnem tržnem prometu so se cene zvišale za 50 grošev.

Ali sušimo seno na tleh, ali na sušilnih napravah

V splošnem priporočamo **zgodnejšo košnjo travnikov**, ker ob tej pridelamo znatno redilnejše seno in ker po taki košnji tudi otava hitreje odraste in na ta način uide še tako pogosti poletni suši.

Ker je vendar zgodaj pokošena trava finejša, je tudi njeno sušenje na tleh težje in se zaradi tega priporoča, da izvršimo sušenje zgodaj pokošene trave na raznih sušilnih pripravah; na ostrvih, sušilnih piramidah, kolibah, začasnih kozoleih, švedskih jezdecih z žičnimi ali še bolj vravnimi napeljavami (Schweden- in Schnur-reuter). Predvsem vendar priporočamo sušenje na posebnih sušilnih napravah zaradi tega, ker pridelamo s tem znatno redilnejše seno in ga obvarujemo velike škode, ki se vrši vsled pogostega obračanja in vsled dežja. Čestokrat je na tleh po deževju posušeno seno komaj malo več vredno kot slama. Včasih, posebno ob poznejši košnji, niti to ne. Zato prihajamo sedaj tudi pri sušenju sena vedno bolj in bolj na načine dela, ki so običajni pri lucerni in detelji.

Pridelovanju sena in krme sploh posvečajo na zapadu v splošnem mnogo več pozornosti kot pri nas. V Solnogradu in Švic prirejajo stalno, kakor mi je znano, tekme in primerjave s silažo. V Zap. Nemčiji tekne z različni pridelki sena. Tako je pridelila Kmečka zveza v Zapadni Nemčiji tudi lani tekmo sena. 55 % sena, od katere-

ga so vzeli vzorce za tekmovanje, primerjaje in nagrajenje je bilo posušeno na tleh, 45 % vendar na sušilnih napravah.

Ni bil sicer spočetka namen izvršiti primerjave med na tleh in na sušilnih napravah posušenim senom. Vendar so le izrabili priliko in so izvršili tudi primerjave med na različne načine posušenim senom, katerega je parkrat poškopil dež. In kaj so ugotovili?

Komisija, obstoječa iz kmetijskih strokovnjakov in kemikov, je ocenila na tleh in na sušilnih napravah posušeno seno takole:

	Seno posušeno na tleh:	Seno posušeno na sušilnih napravah:
Množina metuljnic (detelj) v %	4,6	9,30
„ zelišč v %	7,5	14,80
„ surovih beljakovin v %	9,76	11,08
„ vlaknine v %	27,0	25,2
„ apna v %	0,88	1,02
„ fosforne kisline v %	0,63	0,69
Splošen zunanji videz v točkah	— 2,3	1,6
Vonjavost (dub) v %	— 4,2	— 2,5
Prijem (zagrabek) v %	3,8	4,9
Snaznost v %	2,8	4,1
Splošna ocena v točkah	40,5	55,1

K izsledkom te preizkušnje pripominjam: Dejansko in v praksi je razlika med na tleh in na sušilnih pripravah posušenim senom mnogo, mnogo večja. In sicer na škodo na tleh posušenega pridelka. Upoštevati je namreč, da se je v gorenjem primeru preizkušalo odbrano in najboljše seno, ki je

bilo poslano na tekmovanje, na razstavo. V velikem povprečju je na tleh posušeno seno v kakovosti najmanj za eno tretjino slabše kot seno s sušilnih priprav!

Na tleh posušeno seno vsebuje zaradi tega manj beljakovin in apna, ker se te za presojo krme tako zelo važne snovi nahajajo predvsem v listih detelj in zelišč, ki se vendar pri sušenju na tleh zdrobijo in izgubijo. Pri fosforni kislini razlika ni tolikšna, ker je množina te odvisna predvsem od gnojenja. Težko prebavljive manjvredne

vlaknine (celuloze ali lesa) vsebuje naravno na tleh posušeno seno znatno več. Pripominjam še, da je za presojo sena v zapadnih deželah uveden poseben sistem točk, kakor pri nas n. pr. pri ocenjevanju živine, ki je znano enemu ali drugemu, ki se udeležuje licencirani ali plemenskih sejmov.

Vernik.

Kaj bomo delali na polju

Krompir je v mnogih naših krajih že več ali manj močno odgnal iz zemlje in čim je postal ped visok, ga pobranamo z mrežno brano in sicer z dolgimi braniki (zobmi) navzdol, da ne poškodujemo rastlin. Kmalu bo sledila tudi prva kop ter vodimo pri tem prvem okopavanju okopalne priprave čim bliže in globoko h krompirjevim rastlinam. Semenske krompirjeve grmušlje, ki so morebiti bolni, izruvamo. Tu in tam trosimo „na list“ (na glavo) apno ali pa nitramonkal ter damo tega (pač po tem, koliko smo dali hlevskega gnojla) 100 do 300 kg na 1 ha.

Ce koroza ni povsod vzknila, prazna mesta posejemo s semenom, ki ga kaže čez noč namočiti. Prazna mesta tudi lahko posadimo.

Čim je koroza pogledala iz zemlje, jo branamo. Naravno vzamemo v ta namen le lahko brano, po možnosti mrežno brano. Ce po brananju zamaže zemljo ploha, da se napravi skorja, takoj zopet branamo zgodaj po rosi, ko je skorja prhka, da nastane sipka pozemljina.

Ko je koroza napravila 2—3 liste, jo zredčimo, če smo sadili po več zrn v jamice ali jo mogoče kar posejali v vrsti. Celo njivo najboljše zredčimo temeljito hkrati, ne pa, kakor je marsikje navada, polagoma in sproti, kakor potrebujemo zeleno krmo. Tako zavlačenje redčenja zniža pridelek za 10 %.

V vsakem kupčku pustimo ali po eno ali po dve rastlini, kakor smo se pač namenili pri sajenju in sicer le najkrepkejše, najzastavnejše. Redčimo urno in ročno, ne pa počasi. Krepko potegnemo rastlino v stran in jo izrujemo. Z drugo roko pa zagrebemo zemljo okoli rastline, ki je ostala. Delo je sicer nekoliko zamudno toda koristno in se izplača. — Potem ji damo, če so rastline suhe, po možnosti v enem ali dveh odmerkih 1 do 1½ met. stotov nitramonkala.

Takoj po redčenju prvič okopljemo. Globina prvega okopavanja naj bo 8 do 10 cm. (Drugo okopavanje še plitkeje, tretje pa čisto plitko. Toda o tem drugič!)

Tu in tam sejemo proso in bar. Čim prej ga sejemo, tem bolje se razvija. Vendar dokler povprečna toplota ni višja od 12 ° C ga ni sejati. Proso je treba razkužiti proti snetjavosti kakor ostalo žito. Ne pa mogoče namakati v gnojnico. Ponekod ga mečejo tudi skozi ogenj. Dva do tri dni pred setvijo. Proso za setev ne sme biti pri mlačvi ranjeno in izluščeno. Iz slabe letine ni odbirati semena za setev. Proso nehajmo sejati na roko, ker je setev v do 20 cm široke vrste mnogo boljše. Laže plevemo in okopavamo. Sicer zatiranje (pletav) plevela v proso, ki je bil eden glavnih razlogov, da je njegova pridelovalna površina v zadnjih desetletjih tako zelo nazadovala, danes ni noben problem več. Uporabljamo enostavno Dicopur. Pri nas sejemo proso le 1,5—2 cm globoko. Kdor ima veliko otrok, naj seje proso redko (na roko okrog 25 kg, s strojem v široke vrste okrog 10 kg na 1 ha), da bo več kaše, kdor ima veliko živine, seje gosto, bo več slame, ki je odlično krmilo. Le povprek posejano proso podbrnemo, toda ne pregloboko.

Branamo in tu in tam okopavamo peso, okopavanje je pol gnojenja. Pri okopavanju ji damo po možnosti v 2 do 3 odmerkih pred okopavanjem vsakokrat po 100 do 150 kg nitramonkala.

Sadimo še fižol, predvsem kot vmesni sadež, bodisi med krompir, bodisi med koroza. Kot tak zavzema fižol kvečjemu petino površine. Temu primerno je poraba semena, kakor tudi pridelek, manjša. Namerano pozno sajenje fižola ni priporočljivo, ker bi on v sušnem letu preveč trpel zaradi suše. Upoštevajmo, da fižola ni saditi pregloboko. Navadno rečemo, da naj bo vsako seme pokrito s trikrat tako debelo plastjo zemlje, kakor je seme samo debelo. To bi znašalo pri fižolu 2 do 3 cm. V suhi in peščeni zemlji pa je treba saditi fižol kak centimeter globlje.

. . . na travnikih

Že deloma kosimo in sušimo po možnosti v zasilnih kozoleih, na piramidah, na švedskih in vravnih jezdecih, ker s tem pridelamo znatno boljše osnovno krmo. Po izvršeni košnji po potrebi travnike tudi gnojimo predvsem z gnojnico ali pa z nitramonkalom in kalijem. Spričo visokih cen krepkih krmil, nam mora čisto služiti tudi kakovostno odlično seno kot krepko krmilo.

Kočuški.

KOLENDAR

Petek, 29. maj: Maksim.
Sobota, 30. maj: Ivana Orleanska.
Nedelja, 31. maj: Angela, dev.
Ponedeljek, 1. junij: Fortunat.
Torek, 2. junij: Marcellin.
Sreda, 3. junij: Klotilda.
Četrtek, 4. junij: S. R. Telo, Franč. I.

SPOMINSKI DNEVI:

- 29. 5. 1890: Rojen v Mengšu pisatelj Janez Trdina.
- 30. 5. 1876: Rojen v Postirah na otoku Braču hrvaški pesnik Vladimir Nazor. — 1917: Slovenski in hrvaški poslanci so podali v dunajskem parlamentu „manjšinsko deklaracijo“.
- 31. 5. 1619: Rojen ameriški pesnik W. Whitmen.
- 2. 6. 1924: Kongres amsterdamske internacionale na Dunaju.
- 3. 6. 1896: Mednarodni kongres rudarjev v Parizu.
- 4. 6. 1941: Konferenca na nemškem poslaništvu v Zagrebu glede preseljevanja Slovencev.

Zgornja vesca

Nikoli nesreča ne miruje. Previdnost je mati modrosti! To so sicer stare resnice, toda danes, v času mehanizacije prometa in gospodarstva bi rekli, da je dvakratna potreba, prav resno upoštevati te stare, a modre ugotovitve naših prednikov. Naj danes tukaj naštejemo par nesreč, ki so se v naši bližini pripetile.

Pred približno 14 dnevi se je peljal nadučitelj ljudske šole v Bilčovsu g. Pečar po nujnih opravkih iz Zg. Vesce s kolesom proti Vrbi oz. Rožeku. Blizu Št. Ilja mu je kolo odpovedalo, padel je in si zlomil dve rebri. Daljša zdravniška oskrba mu bo, upamo, poškodbe popravila.

Druga prometna nesreča je doletela p. d. Ratovega Miheja iz Zeluč. Vozil se je z motornim kolesom iz Podkloštra proti Beljaku. Nasproti mu privozi 5 kolesarjev, raztresenih po celi cesti. Naš Mihi se jim je hotel ogniti, a je pri tem zadel ob cestni kamen, padel in se močno poškodoval. Sedaj se zdravi v bolnici v Beljaku. Želimo mu, da bi kmalu ozdravel.

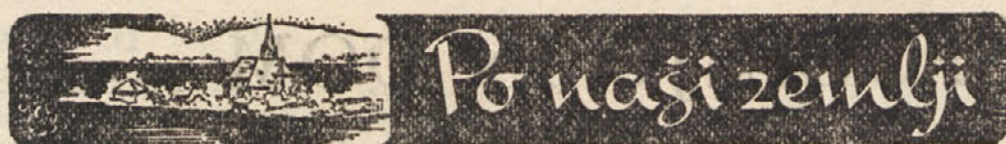
Tretja nesreča se je zgodila Pavlu Boštjančiču, p. d. Kovaču iz Branče vesi. Požigal je na poseki svojega gozda lesne odpadke. Ker je bilo precej suho, se je ogenj začel širiti. Stari mož je skušal požar pogasiti, a je nesreča hotela, da je pri tem delu padel na goreči poseki in obležal. Sreča v nesreči je bila, da je začel padati dež, ki je ogenj deloma pogasil. Napotil pa je tudi druge v gozdu zaposlene ljudi iz gozda proti domu, ki so ponesrečenca našli ležečega in ožganega na tleh. Spravili so ga domov in od tam v celovško bolnico. Upamo, da kmalu okreva in pride k svojim dragim domov.

Pliberk

Imeli smo priložnost govoriti s sestro smrtno ponesrečenega Pepija Widmayerja, o katerega tragični smrti je naš list poročal in mu posvetil nekaj vrstic v spomin, kakor jih je tudi zaslužil. Sestra pokojnega Pepija se Vestniku za izkazano pozornost iskreno zahvaljuje. Vendar se je v Mohorjevi hiši v slovenščini tiskani list obregnil v Vestnikov dopis in skušal postaviti Widmayerja v drugo luč s trditvijo, da se hoče Vestnik „hvaliti s tujim perjem“.

Vestnik je poleg drugih Widmayerjevih osebnih vrlin zapisal naslednje: „... je ostal kot trgovski nameščeneč, čeprav v neslovenski trgovini, trden in narodno zaveden ter nikoli ni manjkal na kakšni naši prireditvi, kjer je tudi sam rad pomagal in sodeloval.“ To in nič več. Samo dvoje, troje dejstev naj podkrepim navedeni stavek. Preteklo leto se je z velikim veseljem udeležil lepe slovenske prireditve „Slovenskega plesa“ v Celovcu in jo priporočal tudi drugim. Prav tako je ob letošnji istoimenski prireditvi prevzel nekaj vstopnih in v reportažo in to kljub temu, da je Tednik lansko prireditev grdo napadal. Widmayer pač takemu pisanju Tednika ni verjel in slišali smo ga, ko je tak način obsojal. Dalje navajamo, da je preteklo leto tudi on pomagal zbirati udeležence za koroški festival v Ravnah in sam pomagal izpolnjevati potrebne potne listine. Poleg tega je bil Pepi vedno pripravljen s svojim motornim kolesom peljati katerega koli naših prosvetašev po organizacijskih opravkih v okolici in prav tako se je tudi udeleževal naših prireditev. Samo ta dejstva naj zadostujejo in pričajo koliko so vredne navedbe Tednika, ki so jih ljudje, ki so pokojnega poznali, obsojali.

Na koncu še lahko navedemo, da je sestra pokojnega Pepija Widmayerja prav na podlagi naših vrstic kot ena izmed prvih prejela v okviru malega obmejnega prometa potno dovoljenje v Pliberk, da je mogla obiskati grob pokojnega brata. To bi znalo povedati, da je dopis v Slovenskem vestniku doprinesel preostalim sorodnikom Pepija boljše uslugo kot pa lažnivo natolcevanje v Tedniku.

Po naši zemlji

Od Foltana smo se poslovili

Dne 23. majnika t. l. smo ob veliki udeležbi žalnih gostov spremili na kraj počitka pri bilčovski farni cerkvi našega rojaka in narodnjaka Valentina Kropivnika, p. d. Foltana v Bilčovsu. Dolgo ga je mučila težka bolezen in čeprav še po letih ni bil tako star, je vendar moral podleči na kri razkrajajoči boleznini. Dočakal je 63 let in vsak, ki ga je prav poznal, je tudi priznal, da so ta njegova leta bila polna dela in skrbi za svojo družino in tudi za naš slovenski narod. V trudu in požrtvovalnem delu si je postavil lep dom in dokupil tudi še nekaj zemlje, da bi tako svoji družini preskrbel vsakdanji kruh. Bil je vsestransko delaven, podjeten in tudi izobražen. Izobrazbo si je prisvojil s čitanjem raznovrstnih knjig in zato je marsikdo rad prišel k njemu po kak svet ali pa tudi z njim rad pokramljal o perečih gospodarskih in političnih vprašanjih. Kar se tiče narodnega prepričanja, je bil in stal kot skala sredi penečih se valov, ki se ne premakne četudi pljuskajo silni valovi ob njene stene. Zmiraj se je zavedal, da ga je rodila slovenska mati, da ga je tudi učil oče svoj narod ljubiti. Tem izročilom svojih staršev je ostal zvest tudi tedaj, ko to ni bilo lahko. Hitlerjev režim ga je tudi vrgel v ječo, katero je prestal, a iz nje je prišel še bolj odporen in pripravljen še na težje žrtve. Videl je krivice, ki so se godile za časa fašizma našim ljudem, poznal je načrte tistih ljudi, ki so jih kovali zato, da bi slovenski živelj zginil z naše zemlje, a on ni klonil, temveč podprl je borbo naših partizanov. Za nje je skrbel in žrtvoval, kar je le mogel, ker je vedel, da bo samo borba rešila naš narod in privedla vse po svetu razkropljene člane slovenskega naroda zopet nazaj v domovino. On ni poznal mešetarjenja, temveč bil je v tem boju odločen in dosleden. Skrbel pa je poleg vsega tega tudi še za naše izseljence. Koliko je vsem pošiljal v izseljeniška taborišča in jih je sam tudi obiskal. Stori je vse, kar je le mogel, da bi lajšal usodo vsem za narod trpečim.

Pa tudi v njegovi mladosti ga vidimo že leta 1910 med delavci pri ustanovitvi naše zadrage „Hranilnice in posojilnice“ v Bilčovsu. Leta 1912 je bil med prvimi ustanovitelji našega prosvetnega društva „Bilka“. Kadar koli ga je narod rabil pri delu za volitve ali kjer koli, zmiraj je stal med prvimi. Koliko sestankov, posvetovanj in zborovanj je bilo v njegovi hiši! Dalj časa je tudi naša zadruga pod njegovo streho poslovala, on pa je vodil njen blagovni promet. Kljub vsemu temu pa ga niso spoštovali in ljubili samo njegovi somišljeniki, ampak tudi mnogi njegovi politični nasprotniki so ga čislali ravno zato, ker je bil odkrit in je vsakemu povedal svoje mnenje, četudi morda

včasih bolj trdo. Ker ni skrival svojega mnenja, so ga vsi spoštovali. Pokazal je to njegov veličastni pogreb. Poslovili smo se od njega ob njegovem grobu in ob domu z v srce segajočimi žalostinkami, č. g. župnik Štih pa z lepim nagrobnim nagovorom. Pred krsto so nosili gasilci požarne brambe v Bilčovsu lepe vence, med njimi tudi venec od Demokratične fronte s slovenskimi traki. V zahvalo za vse delo in žrtve, ki jih je rajni doprinašal v svojem življenju narodu na oltar, je spregovoril ob grobu dr. Franci Zwitter poslovilne besede, katere je zaključil: Bodimo mi mu spomenik! Naj počiva mirno po trudu in žrtvi polnem življenju v domači slovenski zemlji. Mi te pa bomo ohranili v hvaležnem spominu ter stali kot si stal ti na braniku naših narodnih pravic.

Tukajšnjemu posestniku Vincencu Jesenku je dne 21. maja t. l. umrl dva meseca star sinček. Razumemo bol, ki je s to izgubo zadela žalujoče stariše, vendar naj jih tolaži zavest, da je nedolžnemu otroku prihranjeno mnogo bridkosti in trpljenja v borbi za življenje na tem svetu. Naj bo na tem mestu žalujočim izrečeno naše iskreno sožalje.

Škofiče

Nekoliko pozni smo z našim poročilom, vendar smatramo za umestno, da naknadno poročamo o naši zadnji prosvetni prireditvi, ki smo jo imeli dne 25. aprila. Naše Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ je namreč ta dan priredilo na Klopicalah igro „Pričarani ženin“. Igralci so svoje vloge zelo dobro izvajali ter so želi iskreno priznanje hvaležnega številnega občinstva. Med in po igri so skrbeli vrli tamburaši za prijetno spremembo s svojimi dobro uglašeni tamburaškimi instrumenti, ko so nam servirali lepe glasbene komade. Po igri so nam zapeli tudi pevci, le žal, da je bil pevovodja odsoten. Kmalu se je razvila prijetna prosta zabava, kjer so navzoči doživeli lep sproščen in zabaven večer. Skratka, celotna prireditev je uspela in udeleženci so bili deležni zdravega razvedrila, kjer so črpali nove moči za svoje trudapolno vsakdanje delo.

Kotmarca ves

Kotmirski igralci Slovenskega prosvetnega društva „Gorjanci“ se po svojem povratku z gostovanja na binkoštni ponedeljek pri bratskem prosvetnem društvu „Svoboda“ v Šent Janžu srčno zahvaljujejo Šentjanščanom za nad vse prijazen sprejem in za trud, ki so ga žrtvovali za priprave, med drugim s postavitvijo odra, da je prireditev uspela v našo zadovoljstvo in kakor upamo, tudi v zadovoljstvo vseh udeležencev.

Pošljite otroke v srednje šole!

Začetkom junija se pričnejo sprejemni izpiti v srednje šole, tako v gimnaziji, realko, učiteljske, trgovsko akademijo, državno obrtno šolo in druge. Spot se bo za vrsto šolske mladine začelo novo obdobje, ko bodo mladi dijaki nastopili pot študija in se s tem v veliki meri odločili tudi za bodoči poklic.

Tudi za naš slovenski narod na Koroškem mora biti to vprašanje važno in pomembno. Kje naj bomo iskali naraščaj za inteligentne poklice, če vsaj del naše šolske mladine ne bo šel v srednje ali višje šole. Kje bomo dobili učitelje, ki bodo našo mladino vzgajali tudi v slovenskem jeziku, če se naš mladinec in naša mladinka ne bosta odločila za učiteljske. In kje bomo našli slovenskega zdravnika, odvetnika, agronoma, inženirja itd., če noben naš fant ne bo na gimnaziji začel pot bodočega slovenskega inteligenta.

Šolanje v mestu gotovo ni lahko in poceni, zavedati pa se moramo, da se bomo koroški Slovenci le potem lahko postavili v eno vrsto z narodom-sosedom, če bomo imeli svojo lastno inteligenco, če nam bo v bolezni nudil pomoč slovenski zdravnik, če nas bo pred sodiščem zastopal in branil slovenski jurist, če nam bo v poljedelstvu dajal nasvete slovenski agronom in podobno. Zato pa naj slovenske družine naši šolski mladini, ki ima veselje in sposobnosti za študiranje, kljub morebitnim žrtvam in težkočam omogočijo nadaljnje šolanje v srednjih oziroma višjih šolah in tako zagotovijo naraščaj slovenske inteligence na Koroškem.

Slovenska prosvetna zveza je z namenom,

da slovenskim dijakom olajša šolanje v mestu, ustanovila zarodek bodočega Slovenskega dijaškega doma v Celovcu in je tudi letos pripravljena sprejeti v oskrbo deset študentov. Prošnje za sprejem je treba poslati na naslov: Slovenska prosvetna zveza, Celovec, Gasometergasse 10.

Sprejemni izpiti v srednje šole ...

... na državni realni gimnaziji in realki v Celovcu

Sprejemni izpiti v 1. razred na državni gimnaziji in realki, tudi za dekleta, bodo v ponedeljek, 15. junija 1953, ob 8. uri. Prijave se morejo pisмено ali ustmeno predložiti v uradu ravnateljstva v Marijanišču, Velikovaška cesta št. 36, pritličje, soba 21, do 13. junija 1953 dnevno od 9. do 14. ure. Prijavi je treba priložiti rojstni list, dokaz o domovinstvu, poleg tega še od ravnateljstva ljudske šole popis učenca. Pismene prijave je treba kolekovati s kolekom za 6 šilingov. Prošnji za sprejem k izpitu je ugodeno, če ne sledi pismena odklonitev. Učenci se morajo zgledati dne 15. junija ob 8. uri zjutraj v zavodu, Velikovaška cesta 36, in naj prinesejo seboj pisalne potreščine. Istega dne bodo tudi sprejemni izpiti v višje razrede za one, ki se bodo prej prijavili.

... na državni realni gimnaziji za dekleta v Celovcu

za prvi in višje razrede za šolsko leto 1953/54 bodo v četrtek, dne 18. junija, ob 8. uri v Ce-

Navodila

za letovanje otrok na morju

V dogovoru z vodstvom počitniških kolonij v Sloveniji je tudi letos dana možnost za brezplačno letovanje določenega števila naših otrok na morju. Zveza slovenskih žena bo sprejemala prijave slovenskih otrok v starosti od 8 do 12 let. Letovanje v počitniški koloniji ob Jadranskem morju je v prvi vrsti namenjeno našim otrokom iz socialno šibkih družin ter otrokom, ki so potrebni zdravstvene okrepitve.

Starši, ki želijo poslati svojega otroka na od-dih, naj oddajo ali pa pošljejo pismene prošnje najkasneje do vključno 10. junija na naslov: Zveza slovenskih žena, Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10. Hkrati s prošnjo je treba oddati še:

1. Osebno izkaznico otroka s sliko (Lichtbildausweis), ki se dobi v pristojnem občinskem uradu.

2. Izjavo staršev ali varuha (Elternerklärung), da soglašajo s potovanjem otroka v Jugoslavijo.

3. Zdravniško spričevalo, za bolniško zavarovanega otroka pa predlog bolniške blagajne (Kärntner Gebietskrankenkasse).

4. Prispevek 60 šilingov za stroške (potna dovoljenja, koleki, vozšina itd.).

Kraj in čas letovanja še ni točno določen, verjetno pa bo odhod vseh sprejetih otrok takoj ob začetku šolskih počitnic. Letovanje bo trajalo tri do štiri tedne. Tozadevne podrobnosti bomo še pravočasno objavili.

Starše opozarjamo, da natanko upoštevajo gornja navodila. Prepoznih ali pomanjkljivih prijav v nobenem slučaju ne bomo mogli jemati v obzir.

Zveza slovenskih žena.

Sele

Spodnja Jugova hiša je nedavno dobila mlado gospodinjico, ko je mladi gospodar Mirko dne 5. maja pripeljal Šerjakovo Marto kot svojo izvoljeno življenjsko družico in ženo na svoj dom. Po poročnih obredih so v prisrčnem vzdušju praznovali v gostilni pri Mažeju veselo ženitovanje. Mlademu zavednemu paru Mirku in Marti želimo na skupni življenjski poti obilo sreče in mnogo zadovoljstva ter zdrav in krepak naraščaj, ki ga naj vzgojita po vzorih, kakršnih sta sama: v trdne in zveste člane slovenske narodne družine na Koroškem.

Avtobusni promet med Avstrijo in Jugoslavijo

Poluradna jugoslovanska agencija „Jugopres“ poroča, da sta Jugoslavija in Avstrija sklenili sporazum o vzpostavitvi rednega avtobusnega prometa med obema državama že v prihodnjem mesecu. Jugoslovansko turistično podjetje Putnik je stopilo v to svrhu v kontakt z dvema avstrijskima podjetjema. Zaenkrat se predvideva vzpostavitev treh glavnih sezonskih turističnih linij na progah: Dunaj—Graz—Maribor—Zagreb, Graz—Opatija in Celovec—Ljubljana—Postojna—Opatija.

lovcu, Ursulinengasse 3. Pogoji za sprejem v 1. razred je v tekočem letu dovršen 4. razred osnovne šole. Prijave sprejema dnevno sekretariat, Ursulinengasse 3. Pismene prošnje je treba kolekovati s kolekom za 6 šilingov.

... na državni realni gimnaziji za dekleta v Beljaku

bodo v glavnem terminu za 1. razred v sredo, dne 24. junija 1953, ob 8. uri, Peraustrasse 10, 1. nadstropje. S kolekom za 6 šilingov kolekovana prošnja in opremljena z rojstnim listom ter izkazom o državljanstvu mora biti poprej predložena ravnateljstvu.

... na državnem učiteljskem v Celovcu

bodo dne 30. junija in 1. julija 1953. Prošnje morajo biti predložene do 1. junija pri ravnateljstvu učiteljskega doma. Podrobnejši sprejemni pogoji so razvidni iz „Verordnungsblatt des Schulwesens für Kärnten“ (april 1953), ki je pri vseh ravnateljstvih in šolskih vodstvih na razpolago.

... na trgovski akademiji in trgovski šoli v Celovcu

bodo za 1. razred dne 3. julija 1953 ob 8. uri. Prijave je treba predložiti do 10. junija. K izpitu je treba priložiti rojstni list, izkaz o domovinstvu, zadnje šolsko spričevalo in pisalne potreščine.

Prijave za sprejem v 1. razred na državni obrtni šoli v Celovcu

so se pričele in trajajo do 20. junija 1953. Obrazci za prijave se dobijo v uradu ravnateljstva.

ZA GOSPODINJO IN DOM

Uživajmo sadje, ker ga naše telo potrebuje

Malo je živil, ki bi tako zdravilno in krepčilno vplivala na telo, kakor sadje. Kljub temu ga uživamo še vedno razmeroma malo.

Nekateri ljudje mislijo, da se brez sadja že prebije, samo da je dovolj kruha in mesa. Res je, prebije se, toda telo je oškodovano za premmogoe dragocene sestavine, ki nam jih nudi sadje. Razen vitaminov so v sadju važne rudninske snovi, ki so nam tako zelo potrebne. Kolikokrat vidimo koga, predvsem pa otroke, kako poželjivo jedo celo ne povsem zrelo sadje! To ni požrešnost, kakor marsikdo misli, marveč izraz potrebe po snoveh, ki so v izdatni meri prav v sadju, pa tudi v razni zelenjavi.

Razen rudninskih snovi vsebuje sadje tudi sladkor, beljakovine in sadne kisline, ki človeka tako prijetno poživljajo. Res je, da nima sadje toliko hranilnih snovi kakor kruh in meso, so pa te snovi odlične kakovosti. Večjo hranilno vrednost kakor peškato in koščičasto sadje ima lupinasto: orehi in lešniki, ker vsebujejo tudi maščobo. Hranilna vrednost teh plodov je desetkrat večja od svežega in vsaj trikrat večja od suhega sadja.

Zdravemu človeku, ki opravlja srednje težko delo, zadošča na dan 3 do 4 kg svežega sadja in 1/4 kg orehov ali lešnikov, brez vsake druge hrane. Pri lahkem delu bi zadoščala tudi manjša količina. Odlično hranivo je tudi kostanj, ker vsebuje hranilne snovi v izdatni meri. Delovnemu človeku zadostuje dnevno podrug kilogram kostanja.

Poleg običajne hrane si človek želi tudi raznih nasladil, za katera izda dosti denarja. S sadjem in sadnimi shranki lahko nadomestimo razna, ne vselej najboljša tovarniška nasladila in poživila.

Sadje je v mnogih boleznih bolniku dobrodošlo okrepčilo, bodisi sveže, kuhano, pre-

Naš prijatelj dežnik

Dežnik je navadno izmed vseh naših reči najbolj zapostavljen. Ko pridemo domov, ga tresčimo v kot, kjer obleži pozabljen in zanemarjen do prihodnjega dežja. In vendar zasluži tudi on nežnejše ravnanje, kajti ob deževnih dnevih nas je zvesto ščitil. Poleg tega je v svojih zahtevah tako skromen in zahteva tako malo truda, da mu ohranimo prijetno zunanost. Če samo nekoliko nanj pazimo, ga prav lahko obvarujemo škode, če pa je ta že storjena, jo nemudoma popravimo.

Ko pridemo domov, postavimo zaprt moker dežnik v posodo, da se odteče. Pri tem se ne smemo bati rjastih prog, ki jih pusti železje na blagu. Šele ko se odteče, ga razpnemo, da se popolnoma posuši. Ne smemo ga pa razpeti do kraja, sicer se tkanina preveč raztegne in se začne prezgodaj trgati. Če pa se nam blago po dolgem na zgibih že para, moramo to nemudoma zašiti, dokler luknje še niso prevelike. V ta namen poiščemo ostanke svile, ki je podobna barvi dežnikove preobleke, in jo prirežemo natanko po velikosti lukenj. Te svilene prireze pomožemo s tekočo gumo in jih pritisnemo na notranji strani razpetega dežnika na raztrgana mesta. Potem vse skupaj polikamo z vročim, toda ne žarečim likalnikom. Namesto svilenih krp lahko uporabimo tudi črn izolirni trak ali taftni obliž v ustrezajoči barvi, ki ga dobimo v drogeriji.

Pogosto nam poškodujejo preobleko dežnika zarjavele šibice, ki jih je na vrhu in v sklepih načela rja. Če vidimo na železju rjave lise, je najbolje, da jih pomožemo s čopičem, ki smo ga pomočile v navadno olje. Pri tem moramo ravnati zelo previdno in pazljivo, da ne spravimo mastnih madežev v blago. Zato pri tem delu dežnik popolnoma razpnemo in tako odprt naj ostane toliko časa, da se prepričamo, če je vse olje izhlapelo.

Včasih se zgodi, da nam dež prši skozi dežnik in smo ob malo močnejšem nalivu mokre prav tako, kot bi dežnik pozabile doma. To napako lahko popravimo na zelo preprost način: razpnemo dežnik in ga dobro napojimo z raztopljenim parafinom. Ko se plast posuši, je dežnik gost in nepremočljiv.

Crdo je tudi, če se nam preobleka zgrbanči, ko dežnik odpremo in se pokažejo „rebra“, ko ga pa zapremo, visijo od njega krpe blaga. To pomeni, da so nam popustili šivi na robu in da moramo take vogale takoj zašiti s trdnimi, nevidnimi vbodi skozi kvačice in pri tem oviti nit še nekolikokrat okrog kvačice, da bolje drži.

Taki in podobni popravki koristijo vnanjosti in trajnosti dežnika. Če ga bomo negovale tako kot svojo obleko ali čevlje, nam bo služil dolgo.

delano v sladok ali kako drugače pripravljeno. Pridobiva tudi vedno večji pomen pri zdravljenju raznih bolezni, kakor je na primer sladkorna bolezen. Nekateri zdravniki uvajajo za svoje paciente tako imenovane sadne dneve, ko uživa bolnik en, dva, tri ali več dni samo sadje. S takim zdravljenjem razbremenimo oslabele prebavne organe in olajšamo izločanje škodljivih snovi. Tudi pri mnogih srčnih in jetrnih kakor tudi živčnih in kožnih obolenjih priporočajo uživanje sadja.

Otrok, ki brusi svoje zobe ob jabolkah in hruškah, ki žveči suhe krljhe in hruške, ne bo imel zobobola, oteklih lic in črnih zobnih škrbin v ustih. Redno uživanje svežega, pa tudi suhega sadja zaleže več kakor razne paste in različni zobni praški. Sadna kislina najbolje razkužuje ustno duplino, topi zobni kamen in odstranja neprijeten duh iz ust.

Sadje pa je tudi treba znati uživati. Zato si zapomnite naslednjih par nasvetov:

Jej sadje, če je mogoče vsak dan; toda zmerno, ne preveč naenkrat.

Jej sadje na tešče in pred obedom, ker se tedaj njegove sestavine najbolj izrabijo.

Jej kolikor mogoče surovo sadje in šele če tega ni, suho sadje. Prekuhanu izgubi veliko na vrednosti.

Jej samo zrelo sadje. Nezrelo sadje je škodljivo, ker draži prebavila.

Jej snažno, oprano sadje. Kadar ga kupiš, ga operi v čisti vodi, najbolj pod vodom.

Sadje dobro prežveči, da je lahko prebavno.

Nelupisadja, ker so v koži in tik pod kožo najvažnejše snovi. Kdor nima zob, naj sadje zdrobi v kašnatno tvarino.

Uživaj tudi tekoče sadje, to je sveže pripravljene sadni sok.

Kuharski recepti

Pečeni mesni štruklji v goveji juhi

Potrebuješ 1/4 kg moke, krožnik mesa (ostanki pečenke ali govedine), 2 žemlji, 2 jajci, poper, majaron, čebulo in mast.

Iz moke in mlačne vode naredi vlečeno testo (jajce za pečen štrukelj lahko opustiš) in pusti malo počivati. V kozico deni žlico masti in zarumeni v njej pol žlice drobno zrezane čebule in zelenega peteršilja. Prideni za krožnik zmletega ali sesekljanega mesa, popopraj, dodaj ščepec majarona, dve na kocke zrezani žemlji ali kruh in malo juhe, kar dobro razmešaj. Posebno dobro vmešaj 2 žlici masti ali surovega masla in 2 rumenjaka. Ko naraste, primešaj še trd sneg 2 beljakov. S tem namaži razvlečeno testo, vrhu tega potrosi še z mesom. Zavij ga od dveh nasprotnih strani, položi na pomazano pekačo, pomaži z mlekom ali raztepenim jajcem, deni v pečico in dobro speci. Ko je pečeno, razreži na majhne koščke in daj k čisti goveji juhi na mizo.

Rabarbarin kolač

Potrebuješ 1/2 kg rabarbarinih stebelc, 25 dkg sladkorja, žlico ruma, 9 dkg presnega masla, 9 dkg moke, nožovo konico pečilnega praška, 2 jajci.

Rabarbarina stebelca olup, razreži na približno pol prsta dolge kolesčke in jih operi. Deni jih v kozico, potrosi z 10 dkg sladkorja, polj z žlico ruma in z nekaj žlicami vode. Počas kuhaj do mehkega. Kuhane odstavi in pusti v soku, da se ohladi in šele nato odcedi. 9 dkg presnega masla penasto mešaj, prideni 9 dkg sladkorja z vanilijo, 2 celi jajci in ko je že naraslo ter je rahlo, primešaj še 9 dkg moke

in nožovo konico pečilnega praška. Potem stresi zmes za palec visoko v namazan in z moko potrošen model. Obloži na gosto s kuhano in ohlajeno ter ocejeno rabarbaro. Povrhu potrosi malo sladkorja, deni v srednje vročo pečico, da se speče v približno tri četrt do ene ure. Ohlajenega razreži v primerne koščke, potrosi s sladkorjem in ponudi z ohlajenim in precejenim sokom, v katerem se je kuhala rabarbara.

Meso z zelenjavo

Potrebuješ ostanke pečenega ali kuhanega mesa (goveje, telečje, prašičevo) in razno zelenjavo.

Meso zreži na prlične koščke. Na razbeljeni masti zarumeni košček sladkorja, žlico čebule in žlico moke. Prideni meso in poln krožnik na rezance zrezane mlade zelenjave kakor: špinača, peteršilj, zelena, korenje, koleraba, grah, strožji fižol, paradižnik in na kocke zrezan krompir. Osoli in zalij, če imaš, z juho ali pa tudi z vodo. Kuhaj približno pol do eno uro.

Špinačni puding

Potrebuješ 1/2 kg špinače, dve žemlji, 3 jajca, drobtine, maslo, sol. Špinačo operi, jo v kropu hitro skuhaj, dobro odcedi in drobno seseklaj. Sesekljani špinači primešaj v mleku namočeni in ožeti žemlji, žlico presnega masla vmešaj z jajci in deni k špinači. Posoli, z drobtinami potrosi, vse dobro premešaj in stresi zmes v dobro namazan pudingov model. Puding kuhaj v sopari približno 3/4 ure. Kuhanega zvrni na krožnik, ga razreži in obloži z njim kopuna ali drugo meso.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Nekaj zdravstvenih napatil gospodinji pri delu

Vsaka gospodinja mora imeti kaj pridne in urne noge, saj prehodi dnevno pri svojem delu več kilometrov. Paziti pa mora, da tega napora ne pretirava, zlasti še, če je slabotna ali pa bolna na srcu. Take žene morajo delati z glavo, to se pravi, da morajo premisliti, kako si bodo delo smotrno uredile in se izognile nepotrebnih hoji ter predolgi stoji.

Dolgotrajno stoječe delo škoduje ženskemu organizmu, ker lahko povzroča krčne žile. Te nastanejo največ na spodnjem udu, in sicer na notranji strani golena in stegna, zaradi zastajanja venozne krvi.

Toda ne samo krčne žile, ampak tudi razne druge nevarnosti se utegnejo razviti kot posledica nesmotrne stoji pri delu. Žena prične nekega dne tožiti o bolečinah v stopalu, ki so posebno močne, ko stoji, ki pa izginejo, čim leže, se pa zopet pojavijo, ko ponovno stoji. Če natančneje opazuje nogo, vidi, da se je lok stopala, ki mora biti zelo usločen, spustil in zravnal, stopalo je plosko ter ne more več nositi telesne teže kot prej. Noga se hitro utruja, žena težko hodi ter toži o bolečinah, ki izžarevajo navzgor v koleno in kolke. Tej napaki odpomoremo s primernimi vložki, ki nudijo nogi pravilno oporo. Nastanek ploskih nog pospešuje še neprimerna obutev, kot ohlapne copate brez opore, previsoke pete in podobno.

Če si hočeš ohraniti zdrave noge, nosi tudi pri gospodinjskem delu primerno obutev s

srednjo peto, ki daje nogi pravilno oporo. Sploh pa mora gospodinja nehati z odvečno stoji, saj si lahko uredi delo tako, da lupi krompir in čisti zelenjavo ter pomiva posodo in lika perilo sede in ne stoji.

Pa še polno drugih težav prinaša gospodinjsko delo. To velja zlasti tedaj, če žena pretirava in se po več ur ukvarja z enovrstnim delom, ki obremenjuje le določeni del telesa, tako na primer če hoče naenkrat poribati vse stanovanje, ožema perilo ali trdo gnete testo. Tako se lahko zgodi, da se ji bo vnela ovojnica kit v zapestju in podlehti. To je fina kožica, ki obdaja, napolnjena s sluzasto tekočino, kite, ki v njej pri delu gladko drsijo. Zaradi prenapornega dela se lahko vname ter prisili gospodinjino k dolgotrajnemu mirovanju ter jo tako onesposobi za vsako delo. Ravno tako se zgodi pri klečanju na trdih tleh brez podloge, da se vname sluznati mešiček pred pogačico, kar spet lahko povzroči dolgotrajno bolezen in onemogoča vsako poklekanje.

Važno je za vsako gospodinjino, da ostane tudi v poznejših letih, če se nekoliko zredi, čvrsta in gibčna. Zato mora že v mladosti paziti na telesno držo ter se mora izogibati vsem razvadam pri običajnem gospodinjskem delu, ki kaj lahko povzročijo malomarno, da celo grbasto držo. Gospodinja mora paziti, da si na primer pri pranju ne postavi škafa prenizko. Tako se obvaruje nepotrebnih bolečin v hrbtu in križu ter si ohrani lepšo držo. Tudi

Čiščenje sadnih madežev

Sadne madeže nakapamo z limonovim sokom in čez nekaj časa izperemo. Odstranimo jih tudi, če jih čez noč namočimo v mleko, a drugi dan operemo v mlačni milnici. Uspešno sredstvo so žvepleni hlapci, vendar le za bele tkanine. V velikem loncu zažgemo košček žveplene prahe, tkanino razprostremo čez lonec in jo stalno močimo in premikamo. Ko madež izgine, tkanino operemo.

Najbolj naravno sredstvo za odstranitev sadnih madežev na belem blagu je beljenje na soncu.

Ostrejše sredstvo je mešanica treh delov salmiaka in sedem delov vode. Preskusiti ga moramo na koščku iste tkanine, če ne škoduje barvi.

Uporabljamo tudi zdrobljen vinski kamen, ki ga natresemo na suh madež, ki najprej pordeči, nakar ga izperemo v čisti vodi. Iz svile odstranimo sadni madež s toplo boraksovo raztopino.

Najostrejšje sredstvo je klorova soda (1—10). Paziti moramo, da tkanino do čistega izperemo v mehki vodi.

Z rok očistimo sadje, če jih dobro umijemo v sirotki, kislu, limonovem soku ali jih držimo v žvepljenih hlapih.

Novo umetno vlakno „Ardil“

Na letošnjem londonskem velesejmu je bilo razstavljenih tudi mnogo tkanin in oblek iz novega umetnega vlakna ardila. Ardil mešajo s svilo ali bombažem, izdelujejo pa tudi tkanine samo iz njega. Ardil je najcenejša tkanina iz umetnih vlaken. Pridobivajo ga iz rastlinskega olja. Vlakna so prav tako mehka kakor volnena. Novo sintetično vlakno ima številne prednosti. Blago je mehko in toplo, zelo trpežno in ga ne napadajo molji. Ardil je mogoče prestiti in tkati na istih strojih kakor tkanine iz naravnih vlaken, ga barvati prav tako kakor volno, razen tega pa so tkanine iz ardila naprodaj po stalnih cenah in ne tako kakor volnene, ker se cena volne na svetovnem tržišču zelo spreminja. Krojači pravijo, da je mogoče iz novih tkanin lahko krojiti obleke.

Tkanina iz nevnetljive lesne volne

Ameriška kemična industrija je izdelala posebno sredstvo, s katerim preprijo lesno volno in jo tako zavarujejo, da se ne more vneti. Nova vrsta kemikalije je razmeroma poceni in delo z njo preprosto, tako da impregnirana lesna volna ni mnogo dražja. Tkanine iz nevnetljive lesne volne so že začeli uporabljati za zastore, prevleke za pohištvo in za draperije. Po dosedanjih izkušnjah se impregnirana lesna volna ne vname tudi po petnajstkratnem pranju.

pri prenašanju premoga, drv in perila se naj ne prenapne, da ji nošnja bremen ne bo polagoma pokvarila in zvila telesa.

Strah vpliva na delovanje srca

Zdravniki kolumbijske univerze v Ameriki so preizkusili slušatelje inverze kako vpliva strah na delovanje srca. Ugotovili so, da se delovanje srca zaradi strahu zelo zmanjša. Doselej je vladalo splošno prepričanje, da srce zaradi strahu močneje deluje. Ta preiskovanja so napravili na zahtevo letalske medicinske šole, ker si poprej niso mogli pojasniti zakaj piloti niso vzdržali napora med poletom na hitrih reakcijskih letalih. Učenjaki so ugotovili, da je zaradi podzavestne reakcije srce pilota na hitrem delovalo slabše, kar je vplivalo zelo neugodno na splošno dejavnost in občutje pilota med poletom.

Če ima otrok gliste

Kadar otroci tožijo, da jih boli trebuh, so temu večkrat vzrok gliste. V takem primeru jim dajmo surovega korenja ali pa česnove juhe ali pa tudi surov nariban česen kar z žlico. Česen tudi srežemo in ga skuhamo na mleku. Ne prevroče mleko nalijemo v nočno posodo in nanjo posadimo otroka. Tudi v toplem dobrem žitnem žganju namočeni obkladki niso slabi proti glstavosti. Nujno pa moraš obkladke prej na svojem licu poskusiti, če niso prevroči. Ti obkladki so pri otrocih priporočljivi tudi pri prehladih v trebuhu. Namesto žitnega žganja lahko vzameš francosko žganje.

Živinoreja danes in jutri

Kdor drži v rokah to, kar bo imelo veljavo jutri, ta ima v rokah tudi sedanost. To pravi pregovor. Pomemben je za vsakogar, za industrialca prav tako kot za obrtnika, predvsem pa za kmeta. Kdor proizvaja, mora biti previden. Vedeti mora, kaj, kako in za koga proizvaja. Na primer: Tovarna pralnih praškov proizvaja (kaj?) pralne praške (kako?) drago ali poceni (za koga?), v glavnem za gospodinjstvo. Njen glavni opazovalni objekt je gospodinja. Če bi lastnik tovarne šel spraševati gospodinjstvo, kakšne praške si želijo v bodočnosti, bi mu odgovorile: **dobre, poceni in hitro učinkujoče.** S tem seveda še ni postal moder, opazovati mora še dalje. Vedno mora biti na tekočem v vrstah blaga, ki se pojavljajo na trgu, kaj si želi in bo želela gospodinja, kako bo v bodoče prala, ročno ali strojno itd. Skratka biti mora dober in konsekventen opazovalec, če hoče, da bo svoje izdelke vedno dobro prodal. Imeti pa bo moral vedno najboljšo blago, ker je povsod dovolj tekmovalcev, ki ravno tako mislijo in opazujejo.

Živimo v času, katerega znamenje je vedno naglejše tekmovalstvo. Drug priganja drugega, tako, da smo stalno v veliki tekmi, kjer se hitrost razvija bolj in bolj. Kdor je sposoben in dosleden, ta zmaga, vsi ostali pa propadajo.

Kmet je tudi proizvajalec in sicer večstranski proizvajalec. Največ pridelkov pride s kmečkoga obrata. Samo pomislimo, koliko vrst rastlin in živali goji. Zato mora biti največji opazovalec. Kmet ima ravno tako tekmovalce kakor industrijalec. To so njegovi sovrstniki — kmetje. Kdor bolje zna in kdor gleda z bolj odprtimi očmi v bodočnost, ta bolje gospodari. Vzemimo za primer samo eno vejo kmečkoga gospodarstva — govedorejo in se vprašajmo: kaj pridelam? — Mleko, meso, plemenske živali; kako drago oz. po kakšni ceni? Čim nižji so proizvodni stroški, tem večji je dohodek. In naprej za koga pridelujem? Za konzum in industrijo. Opazovalni objekt je veliko večji kot na primer pri proizvodnji pralnih praškov. Konsument hoče dobro in poceni mleko, mlekarna pa ima zopet svoje zahteve, ki zavisijo od tega, kakšne produkte napravi iz mleka; konzument hoče, dobro in sočno meso, tega pa dajo edino lahko mlade živali. Mesar bo torej iskal vedno take živali, ki mu bodo dale to, kar bo zahteval konzument. Za kmeta je torej važno, da proizvaja meso in mleko s čim nižjimi proizvodnimi stroški. Stroški pa so najnižji takrat, kadar steče proizvodnja v najkrajšem času. Zato bo moral tisti, ki se je doslej bavil s pitanjem volov, preiti na pitanje mladih bikcev ali telic (baby beef). Doseči bo moral pri eni živali v enem letu vsaj 350 kg žive teže. Na ta način mu bo trud poplačan že v enem letu, ne pa šele v treh, kot je to na primer pri pitanju volov. Tukaj je treba seveda računati. Kdor se bo ukvarjal s pitanjem mladih živali, mora postaviti v hlev hitrorastno živino in upoštevati še to, na katerem mestu telesa nabirajo živali meso. Mesar ga išče na bedrih. Torej naj bodo le-ta dobro razvita. Skratka, živali, ki pridejo v poštev

za pitanje, morajo imeti sledeče lastnosti: rodovitnost, hitrorastnost, ješčnost, zdravje, miren temperament. Po obliki morajo biti živali globoke, dolge, v prsih in kolku široke, bedra dobro izpolnjena — barva dlake ni tako važna.

Od naših pasem sta za ta namen najbolj primerni simodolska in rjava pasma. Vendar je treba pripomniti, da sta ti dve pasmi bolj kombiniranih lastnosti. Izključno na pitovnost vzgojene pasme imajo Angleži in Amerikanci. Krave takih pasem dajo le toliko mleka, kolikor ga potrebuje mladič. Pri nas takih pasem nimamo. Zato pa imamo kombinirane tipe, torej za molznost in dobre telesne oblike, kar omogoča tudi dobro pitovnost. Mleko pa, kolikor ga ne popije mladič, lahko prodamo ali pa uporabimo v gospodarstvu.

Izključno na molznost vzgojene pasme pa morajo imeti sledeče lastnosti: rodovitnost, konstituirano zdravje in živahen temperament. Z ozirom na telesne oblike pa: ženski izgled, posebno dobro razvito vime, globoke in v zadnjem delu široke, kajti za proizvodnjo velikih količin mleka mora biti dovolj prostora za predelavo krme, torej prostoren vamp in velik magacin (vime) za mleko. Take pasme so vzgojili Angleži in Amerikanci. Pri nas pa šele prihajamo iz globokih sanj o idealnem govedu, katerega se je vzgajalo bolj za oko, kot za veliko gospodarsko donosnost. Za našega rejca pot k odločitvi za smer v govedoreji ni tako težavna, ker ga k temu sili zakon za pospeševanje živinoreje. Ugotoviti pa je treba, da zakon koristi predvsem severnim in zapadnim delom dežele. Južni Korošci pa smo prisiljeni tvoriti nekak „Absatzgebiet“. Naša skrb je le, da čimprej organiziramo in poživimo živinorejske zadruge, ki bodo pripomogle k večjim uspehom v naši živinoreji in nam pripomogle na lastne nege.

Prihajamo v veliko gospodarsko krizo, ki pa ni prva in tudi ni zadnja. Živine ne moremo prodati, ker je je dovolj. Konzum postaja izbirčen. Sedaj je skrajni čas za opazovanje in orientacijo na trg. Nikakor pa, dragi rejca, ne daj iz hleva sedaj tega, kar bo odgovarjalo trgu jutri — to je **najboljša žival v hlevu.**

Feliks Smolnik.

Kominformovska samokritika zaradi štirih črk v križanki

Vzhodnonemški list „Die Wahrheit“ je nedavno objavil križanko, ki je vsebovala tudi ime evropskega državnika s 4 črkami. V uredništvu časopisa so bili zelo presenečeni nad ugotovitvijo, ko so zvedeli, da so se tiste 4 črke nanašale na maršala Tita. V listu so brž po tej usodni pomoti objavili samokritiko, dolgo za cel stolpec. V tej samokritiki je rečeno, da je dobil urednik lista ukor zaradi pomanjkanja budnosti. List pripominja, da je dobil križanko od nekoga „nekomunističnega“ sindikata.

Zanimive številke okoli predstoječega kronanja v Londonu

Prihodnji torek, 2. junij, bo glavni dan slavnosti o priložnosti kronanja britanske kraljice Elizabete II. V zvezi s tem dogodkom so statističarji izračunali zanimive številke, ki bodo zanimale tudi naše bralce.

V veliki povorki, v katere sredini se bo vozila kraljica v pozlačeni kočiji bo marširalo 10.000 vojakov, nadalje zastopniki 74 inozemskih držav in 50 dežel ter kolonij britanskega kraljestva 11 kilometrov daleč od Westminsterja skozi ulice londonskega središča do palače Buckingham. 20.000 vojakov bo postrojenih vzdolž vse te proge in nadaljnjih 10.000 jih bo pomagalo 15.000 policistom pri vzdrževanju reda. Vojaki, ki bodo marširali v povorki, bodo predstavljali 50 različnih dežel. Vsega skupaj bo prišlo v London okoli 30.000 vojakov, ki trenutno vršijo službo izven Anglije. Na čelu posameznih oddelkov bo marširalo 27 vojaških godb.

Cenijo, da bo videlo povorko okoli 2 milijona ljudi, ki si bodo, kakor pravijo, že najmanj 24 ur pred začetkom povorke začeli iskati ugodna mesta, da ja ne bi kaj zamudili in vse videli. 20 godb jim bo delalo kratek čas, da jim čakanje ne bo presedalo.

Za ta dan bodo spravili v London tudi 18.000 šolskih otrok, da se bodo udeležili svečanosti kronanja. Preko 1000 novinarjev, fotografov, urednikov radia in televizije bo nestrno čakalo, da medseboj tekmujejo, kdo bo prva in obširnejša poročila o slavnostih spravil v svet. Prenosi in časopisna poročila v 44 različnih jezikih bodo seznanjala svetovno javnost o poteku vseh dogodkov in svečanosti, ki se bodo za čas kronanja vršili v Londonu. Koliko posebnih vlakov in avtobusov bo po-

trebnih, da bodo ljudske množice prepeljali v London in nazaj na njihove domove, še niti ni docela znano. Vsekakor je 22 letalskih družb prevzelo nalogo prepeljati diplomatske zastopnike in druge osebnosti ter radovedneže z velikimi mošnjami iz vseh delov sveta v London. Samo med evropsko celino in Londonom bo neprenehoma v prometu 250 letal v to svrhu.

Najzanimivejše izmed števil pa so vsekakor bajne vsote denarja, ki ga bo vse to stalo. Vso slavo kronanja bo namreč predvidoma stalo prireditelje, udeležence in radovedneže skupno nad 4 milijone funtov šterlingov, to je po našem denarju 280 milijonov šilingov. 2 milijona funtov bo morala plačati samo britanska vlada. 925.000 funtov so stale velikanske tribune, ki so jih postavili za gledalce, in na katerih bodo sedeži stali od 4 do 6 funtov (280 do 420 šilingov) za en sam prostor. Na teh tribunah pa je prostora za skupno 120.000 ljudi.

Nazadnje naj navedemo še eno zanimivo številko, namreč 200 cestnih pometačev, ki bodo naslednji dan pospravili vse odpadke, odvržene od 2 milijonov ljudi. Če bo povprečno vsak odvrnil le za eno deko odpadkov, jih bo 20 ton, verjetno pa jih bo mnogo več.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebinsko odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Odpošiljatelj:

Drucksache

znamka
30g

Bücherzettel

„Naša knjiga“

CELOVEC - KLagenfurt

Gasometergasse 10

Knjiga je najgovornejša priča, da se narod zaveda sebe, da živi, da hoče živeti. V njej je ohranjena narodna preteklost, naša usoda, kakor se je preoblikovala iz stoletja v stoletje.

Živa in čista beseda naših največjih mož, njih misli in čustva..., njihova borba in neomahljiva vera v bodočnost — vse to je ujeta v knjige...

Oton Župančič

63

„Ali si bil ali ne?“ krikne Nožina in potegne iz nedri samokres.

„Bil“, šepne Drmačič, ne da bi odmaknil oči od zemlje.

„Vidiš, da sem pogodil. Poslušaj dalje. V ljubljanski luknji sem sedel ob suhem kruhu in kalni vodi ko pes. Nič nisem vedel, kako se godi našim bratom in kako napreduje naša stvar. Pa privlečejo nekoga dne celo trumo uklenjenih kmetov, ki mi povedo, da je pri Krškem Turn razbil Kupiniča, a Drvodelič mi je dejal, da je bila izdaja. Slišiš: izdaja. Takrat so se začeli hudi dnevi. Vsak dan so nas vlekli pred sodišče, nam raztezali roke in noge, zvijali ude in jih stiskali v železni škripec — glej, še se poznajo na roki sledovi! Da nas bodo obesili, so rekli. Zame mi ni bilo nič. Zvedel sem pa, da je bil potolčen moj pobratim Ilija in da so ga ujeli. To me je bolelo bolj ko vse drugo. Moja žena in otroci imajo zatočišče pri rodbini v zadrugi, toda Ilijini nimajo nobenega svojih. Sklenil sem, da jo popiham. Posrečilo se nam je, razbili smo vrata ječe in utekli. Jaz sem se ločil od tovarišev in blodil po gori in hosti ko gorski volk. Iskal sem Ilijino družino. V gorski krčmi sem zvedel, da si v Planini podkuril proti nam ljudstvo in izdal gosposki Pavla Šterca, v tem kraju pa

so mi povedali, da si izdajstva pri Krškem podtaknil meni. Odgovori, ali je bilo tako, kaj?“ zavpije Marko s plamenečimi očmi in igra s petelinom samokresa.

„Da!“ dahne bivši pisar, ki se trese ko šiba. „Vidiš, da govorim resnico. Podnevi sem spal, skrit v grmovje, ponoči sem hodil in iskal Ilijino ženo in otroke. Pridem do Osvaldove hiše v Pišceah. Osvalda je gosposka izgnala, ker je dajal zatočišče puntarjevim otrokom. Kata je umrla, deca pa je prosjčila po kraju. Zbral sem jih in odvedel k plemiču Miliču na njegovo posestvo pod Okičem. Rekel sem mu, naj se odloži — bil sem ga nekoč rešil iz turškega robstva — in Ilijine otroke sprejme v svojo oskrbo. To je storil hvala bogu, ker je plemenita duša. Potem sem si rekel: Zdaj je treba, da se oglasim pri svojih. Našel sem jih žive in zdrave; sprejel jih je pod svojo streho moj dobri stric pop. Objel in poljubil sem jih vse — nikoli jih nisem tako. Stric pop mi je povedal, kako mu je Jovan Kovačević, vojak v Turnovi vojski, izpričal, ker je bil sam zraven, da je bil Gregorič ujet pri Jasenovcu in da je nek špijon, po imenu Drmačič, vpričo njega dobil za pet sto tolarjev. Ali je bilo tako, reci?“ zakriči Uskok, pokaže zobe in nameri samokres na Šimnova prsa.

„Res je“, trepetava bivši špijon, kakor da ga trese mrzlina.

„Ej, vidiš, kum“, pravi Uskok in skoči na noge, „tvoja zasluga je, da sem živ. Če bi ne bilo tebe, bi se bil predal sodišču, naj mi sname glavo; presedalo mi je to klateško življenje. A rekel sem si: Nak, Marko, treba poprej poiskati kuma Šimna. A kako? Na sonce ne smeš, ker si obsojen na vešala. Pa sem se domislil nekaj pametnega. Pustil sem rasti brado, da mi je po-

krila lica, sklopil oči, kakor da sem več ali manj slep, vzel javorjove gosli, da igram in pojem ljudem po sejnih in proščanjih. Siromak slepec v capah — kdo se zmeni zanj, kdo je, kdo ga bo poznal, saj punt je minul in vsak ga najrajši pozabi. Hodil sem igraje na gosli od vasi do vasi, da najdem tebe — slišiš, tebe!“

Uskok je umolknil. Mesec je visoko stal nad nasprotnim bregom in čudno so njega prameni odsevali iz mračnega obraza in temnih oči moža Krajinčana, toda še bolj čudno so se odbijali na blede obrazu Šimna, ki se je bil povsem sključil pod hrastom.

„Povedali so mi na proščanjih tu doli, da si postal precej premožen kmet in da si se oženil. V miru bi rad živel, kajne? Od krvave plače se veda? Prišel sem semkaj. In sem danes razločil iz množice tvoj dobro znani glas, poškilil iz rahlo privzdignjenih vek vate in te precej spoznal in zdaj sem te poklical na obračun.“

Krajinčan uperi v bivšega pisarja črne oči in komaj diha od razkačenosti, ki je naraščala v njem bolj in bolj, pa jo je krotil pod krinko pošastnega smehljaja: „Ej, kum, kaj porečeš k vsemu temu?“

„Dam ti sto tolarjev, pa me pustil!“ zašepeta Šimen.

„Malo.“

„Dam ti dve sto.“

„Malo.“

„Pol svojega imetja“, zajecelja Šimen, ki je že na pol znorel od smrtnega strahu.

„Malo, ti pravim, malo“, zagrmni Uskok, „če mi daš kraljevino, bi bilo premalo. Glavo daj, dušo, podlež, za vse solze, za vso kri, ki je zaradi tvojega izdajstva tekla. Glavo daj!“ je zaškril Krajinčan, dvignil možica z roko na no-

ge in ga vlekel do roba prepada, v katerem je skozi nočno tišino šumel gorski potok.

„Poglej v to globino. Strma stena je ko odsekana. Sama gola skala. Dobra postelja, kajne? Tudi meni ni več za življenje. Pobratima so mi ubili, jaz sam sem ranjena zver, suha veja, suha veja odsekana od stebila svoje rodovine, od vsega sveta. Miru si želim. Dobro skačem, pa tudi tvoje noge so lahke. Kaj misliš?“

Leden znoj stopi Šimnu na čelo, ustnice drhte, oči mu blodijo z desne na levo, z leve na desno, kakor da iščejo, kam naj bi se umaknile. Umakne se za korak in se upre z levo nogo, toda ta hip dvigne Uskok glavo in roke, jih stisne okoli Šimna ko železen obroč in oba tresčita strmoglav v brezno. Obupen vzkril pretrse zrak in odjekne od krošenj gozda — nato vse utihne, samo gorski potok šumé poje smrtno pesem, samo mesec, ki je stal nad goro, je gledal v krvave valove potoka.

XLIV

Kakor pisani zlatokrili metulj je priprfotala pomlad v deželo. Iz mladega zelenega hriba pritekajo srebropenaste nitke, ki se vijo preko mehkega mahu v dolino; kakor sramežljive device pogledujejo v svet glavice blagodiščega cvetja, vesela jata ptic prhota z drevesa na drevo, z grma na grm, o gozd je tako živ, tako zelen, sončno zlato drhti po vrhovih starih hrastov in prodira s svojimi čarobnimi žarki v pomladelo vejevje.

Daleč od sveta, na vznožju Okiške gore stoji na gričku starinski lesen dvorec, dom plemiča Miliča. Po hiši se vzpenja prav pod streho zeleno šipkovo vejevje, med katerimi plamene ne-

